

ROZSNYAY PEPSIN BORA.

Kellemes ízű, kiváló jó hatású szer **étvágytalanság, rendetlen emésztés és gyomorgyengeség** ellen.

Étkezés közben véve, megóv a **gyomorterheléstől**. Egy üveg ára **3 kor. 20 fill.**

Kapható: **minden gyógyszárban** valamint **Rozsnyay Mátyás** Arad, Szabadság-tér 8.

Tátra-Gánóczi gyógyfürdő

Szívbajok. Rheumatizmus. Kőszvény. Vesebajok. Néi bajok. Neurasztéria. Gyomorbántalmak Angolkór esetében.

természetes szénsavdús forrásával kitünő gyógyhatású.

Méltányos árak. Penzió. Olcsó, száraz szobák. Kitünő női ellátás. Figyelmes kiszolgálás. Posta, távirás, telefon, állandó esendőrőrs. Vasuti állomás. Gyorsvonatok feltétele megállóhelye június 15-iktől.

Állandó fürdőorvos Budapestről. Prospektust és minden egyéb felvilágosítást díjtalanul szonnal küld.

Fürdőgondnokság, Gánóczi-fürdő.

BADEN WIEN MELLETT.

PENSION MELANIE 1912-ben megnyitotta

Előkelő családi otthon, legszebb fekvés, a róhercegi villák közelében, előkelő konyha. — Kert. — Villamos, vasuti megállóhely. — Helyközi telefon 260. — Egész éven át nyitva. — Tulajdonos: **Melly Mayer von Maybach**. Prospektust küldi Blockner J. hirdetője, Budapest, IV., Semmelweis-utca 4. sz.

ELŐPATAK GYÓGYFÜRDŐ.

Nagy mennyiségű rádiumot tartalmazó viz. Természetes szénsavas (neuheimi) fürdőik. Kiválóan jó eredménnyel használható a **gyomor, vese, hólyag és a méh hurutos bántalmainál, máj- és lépbetegségeknél, kőszvény és onánizmál, altesti pangásoknál, valamint bármely az idegesség alapján fellépő betegségeknek.** A nagyhirű előpataki gyógyvizet orosi javaslat szerinti ivása, összeköve a megfelelő és itt feltalálható kisegítő gyógyszerekkel (meleg és hidegfürdők, vizgyógyászati kezelés, masszázs, svédorna, diétikus étrend) **rendkívül kedvező eredményt mutat fel.** Fürdő-idej: május 15-től szeptember 15-ig. Vasuti állomás: Fürdő és Szepesség-vörö, honnan állandó olcsó kocsiközlekedés van. Lakás, ellátás olcsó és választékos. Az elő- és utóévi (május 15-től június 15-ig és aug. 20-tól szept. 15-ig) a gyógy- és zeneidőnek fele fizetendő, lakások 50%-al és ellátás is sokkal olcsóbb. **Az előpataki ásványvíz, mely a szénsavdús, égvényes vasas vizet közűt első helyen foglal el, mint gyógyeszköz, háznál is használható és ádító, kellemes ital tisztán vagy borral vegyítve, nagy kedvezőnek érve. Itthon és a külföldön is csak egy millió palacknál több kerül forgalomba. Székiúti hely Előpatak, de kapható a legtöbb városban és nagyobb kereskedésben. Prospektust kívántra ingyen küld az igazgató.**

VASÁRNAPI UJSÁG

36. SZ. 1913. (60. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. BUDAPEST, SZEPTEMBER 7.

Szerkesztési iroda: IV. Vármeleg-utca 11. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Egyes szám ára 40 fillér. Előfizetési feltételek: Egészévre — 20 korona. Félévre — 10 korona. Negyedévre — 5 korona. A Világkronika-val negyedévenként 1 koronával több. Külföldi előfizetéseken a postafalag meg határozott vitéldij is eszolandó.

Hall-fürdő. Felső-Ausztria.

Előrangú jodbrómfürdő. Felső-Ausztria legújabb és leggyógyhatásosabb jódforrása. Héty: május 1-től október-ig. Felvilágosítást és prospektust küld Direktion der Landeskuranstalten Bad-Hall. Dr. Gerstel sanatóriuma egész éven át nyitva.

SZOBRÁNCZI GYÓGYFÜRDŐ Ungvármegyében.

Glaubersós, hideg, kénes, sós viz. Gyomor és májbetegségek magyar Karlsbadja. Fürdő-idej: május 15-től szeptember 15-ig. Elő-idej: május 15-től június 1-ig. Utó-idej: szeptember 1-től szeptember 15-ig. 30% árengedménytel a lakásoknál. Ez a maga nemében pártatlan gyógyvíz, mint ivógyógyászati biztos segélyt nyújt gyomor- és bélbetegségeknél, máj- és vesebetegségeknél, epekövek ellen, az oldásra és kiküszöbölésre hat. Kőbeteg, szív- és légzőrendszer ellen, ezurkóbetegségeknél, vesebajoknál ugy az ezurkó, mint a fehérvérképzést gyorsan és kedvezően befolyásolja. Mint fürdő különféle izadmányokat, daganatokat, izületi és eszt-bántalmait, eszt szűt kedvezően osztatja. Törvényszerű daganatok, fekélyek ellen, méh és méh közötti izadmányok, hasártya izadmányok felszívódását elősegíti, a legkülönbözőbb makacs idült bántalmak ellen. — **Vasuti állomás:** az Alföld és Pest felől jövőknek Ungvár, a felvidék és illetve Kassa felől jövőknek Nagy-Mihály, honnan kényelmes bérkocsikon 1 és 1/2 óra alatt elérhető. A víz otthon is sikerrel használható. Ár: egy nagy láda 40 üveggel 20 kor., kis láda 20 üveggel 11 kor. A víz a vasuton szállítási kedvezményben részesül. Megrendelések és utakozások: «Szobránczi gyógyfürdő igazgatójának Szobránczi gyógyfürdő» címzve. Posta- és távirás-állomás helyben. A fürdő igazgató-orsza: Dr. Kassay Gábor Lajos. A fürdő igazgatója.

CSIZFÜRDŐ

A kontinens legerősebb jód-brom forrása nagy rádióaktív-tással. Meglepo gyógyeredmények. Fürdő-megnyitás május hó 1-én. Melegfürdők, hidegvizgyógyászati, izasztókúrák, szénsavas-fürdők és az összes hidropathiai gyógyászatok. Modern újítások. Kényelmes, olcsó lakások, sanatórium, szórakozások. Államhivatalnokok és katonatiszteknek elt. utóévi 50% engedmény. Csizvíz háznál. Kétféle ivókúrához rendelhető a forrásnál és Edeakuty L. lerakásában, Budapesten. Prospektust szívesen küld a fürdő-igazgató. Posta, távirás, telefon, vasuti-állomás helyben. Fürdőorvosok: dr. Kallós Jenő, dr. Pasár László

MARGIT gyógyforrás — (Beregmegye).

A gyomor, belek, húgyhólyag s különösen a légzőszervek hurutos bántalmainál igen jó hatású még akkor is, ha vérzések esete forog fenn. Meg rendelhető: **EDESKUTY L.-nál** Budapesten és a forrás kezelőegységénél Munkácsen.

IGLÓFÜRED GYÓGYFÜRDŐ (Szepesmegye)

vasuti állomás; Igló. (Automobiljárat) Gyönyörű fekvéssel, fenyvesekkel körülvéve, teljesen védett környékű hely. Elsőrendű vizgyógyintézet az összes fizikai gyógyító eljárásokra. Inhalatórium, szénsavas fürdők, fekvőcsarnok, hiszálókúra stb. Szórakozásokról gondoskodik. Iglófürdő gondnoksága.

TOBELRAD

GYÓGYFÜRDŐ-SZANATÓRIUM Graz mellett Radionos gyógyforrások, jód- és fűrészkúrák. — Diéta gyógykezelések, hideg- és szódavíz-kúrák. — Nap- és léghatás. — Lehman kúrák és az összes természetes gyógyászatok. — Gyomor- és bélbetegségek, rheumások, kőszvényesek, légszűrtüroto, légszűrtüroto, szívdobogógyógyászati. — Egynél gyógykezelés. dr. KURT LINNERT kiváló szakorvos vezette mellett. — Mérsékelt árak, külön felkutatások nélkül. — Magyar orvos, magyar levelezés és prospektus. Sürgöny- és levélczím: Tobelrad bei Graz. Megnyitott ápr. 15-én. Elő-idejben külön kedvezmény.

Tátra-Virág völgy

A Tátra lábánál, szélitől és portól védett klimatikus gyógy- és nyaralóhely, vizgyógyintézettel Poprád város közelében. Innen a Dobsonai Jégbarlang legközelebbi útján érhető el. Omnibus közlekedés minden vonat-hoz. Javalva: Basedow-, neurasthenia, vérérgényesség, sápkór, idegesség, gyomor- és bélbajok stb. betegségeknek. Fürdőorvos Dr. Payer Ervin sebész-műtő Budapestről. **Allami hivatalnokok az elő- és utóévi 50% engedményt élveznek.** Ékezés naponta a penzióban: reggel 2, délben 1 és este 2 fogás 5 korona. Kívántra prospektust küld este 2 fogás 5 korona. Kívántra prospektust küld este 2 fogás 5 korona. **Tátra-Virág völgy gondnoksága.**

VARASD-TÖPLITZ

kénes gyógyforrás (Horvát-ország). Vasut, posta-, telefon- és távirás-állomás. Új gyógyszállóda villanyvilágítással, kényes radio-actív tartalmú kénes hőforrás + 58 C°. — Ajánlva: kőszvény, csusz és ischias stb.-nél. Ivókú-

rák makacs torok-, gége-, mell-, máj-, gyomor- és bélbántalmaknál. — Elektromos masszázs. — Iszap-szénsavas és napfürdők. — Egész éven át nyitva. — Modern kényelem. — Új szállodák. — Mesés környék. — Katonazene. — Prospektus ingyen és bérmentve. **FÜRDŐORVOS: DR. LOCHERT J.**

BADEN

Wien mellett. Nagyfokú radioaktivitás. J. hirdetőiroda, utja 1a. Budapest, -ben 31,567 fürdővendég, IV. kerület, Semmelweis-utca 4. szám.

PARÁD GYÓGYFÜRDŐ

Évad május 15-től szept. végéig.

Károlyi Mihály gróf tulajdona, Hevesmegyében, vastimsós fürdőkkel és hidegvizgyógyintézetével, égvényes kénes ásványvíz, természetes szén- és vastartalmú vizet. Kiváló jó hatású ideg-, vér-, gyomor- és méhbajoknál, gyengeségnél ismeretes. Tiszta, nyílt hegyi levegő, sport, kirándulások. Modern kényelemmel berendezett szállodákban 173 szoba áll a vendégek befogadására. Kitünő élelmiszer mérsékelt árak mellett. A fővárd június hó 21-től augusztus 31-ig tart. Fürdőkabinok és folyosók gőzfűtéssel vannak ellátva. Az egész fürdőtelep és a lakások villanyvilágítással vannak ellátva. Kényelmes automobil-közlekedés. — Prospektussal és bármilyen felvilágosítással készségesen szolgál a **fürdőigazgató. Elő- és utóévi 50%-kal olcsóbbak az állandó vendégeknek.**

A RÉGI EGYETEMI ÉPÜLET ÉS TEMPLOM NAGYSZOMBATBAN. — Jely Gyula felvétele.

TAVASZI JÁTÉK

REGÉNY. IRTA LAKATOS LÁSZLÓ

— Csak azt tudnám, — gondolta magában, — csak azt tudnám, hogy az én mondatimról részegedett meg, vagy pedig, hogy már korábban is szeretett. Mert ez egészen más volna. Akkor talán szabadna őt szeretnem, talán kellene is...

Még egész nap nyugtalanodott Henrik. A míg Ágotával sétált, a sétának az elején, még nem érdekelte a dolog. Akkor még a szive nyugodt volt. És Henrik, bár az élete volt a nő, mégis unatkozott, ha nővel beszélt, a nélkül, hogy ez a szívet legalább egy kicsit csiklandozta volna. A déli sétat elején Henrik belül még unatkozott. Délután azonban már a hegyek között kószált és azt kereste, hogy nem nyílik-e már az ibolya. Épen az ibolya. Este pedig éjfélutáni kettőig a belső város fehér házai között bolyongott. Már megint kerülte az emberek.

Sokáig nem tudott elaludni. Álma nyugtalan volt, de édes, mint az kezdődő szerelmeknél szokott lenni. Ágotát látta, a mint a temetőben pihen nyitott sírban és nyitott koporsóban. És ő ott állt a sír mellett és egy ibolyakoszorút helyezett el a nyitott sír szájánál. Álmaiban, mint az olyan embereké szokott lenni, a kik ében is gyakran álmodoznak, egészen rendszeres gondolatai voltak. Egyszer ezt gondolta: — Ágota halott. Milyen jó, egy halottat szeretek és ez nem fog felizgatni.

Henrik csak dél felé ébredt. Megint lement a virágkereskedésbe. Csinos kis ibolyacsokrot vásárolt és azt névtelenül elküldte Ágotának. Azután kiment az üzletből. Öt percz múlva visszatért. Vörös szegfűből is vett egy kicsiny csokrot. Azt felvitte a lakásába. Abban a szobában, a melyekben aludt, egy bronzból való konzol állt. Ha fölébredt, mindig arra esett az első tekintete. Egy óra állt a konzolon. Henrik most levette onnan az órát, majolikavázát vett elő, azt sajátkezűleg megtöltötte vízzel és abba helyezte a virágokat, a vörös szegfűket.

— Azért a halott, az igazi. Ő szent. Róla sosem szabad megfeledkeznem. Minden reggel vörös szegfűt helyezek ide, az ő emlékének tiszteltére, — gondolta Henrik.

És Henrik, a romantikus, a bronz-konzolt, a mit egyik barátjától kapott ajándékba, megtette Stefánia oltárának. A halott Stefániának, a kivel életében csak egyetlen egyszer beszélt. De a kinek ezentúl minden reggel itt fog áldozni, mint a régi rómaiak tették őseik és házi védnökeik oltáránál.

III.

Henrik a következő heteket kínos és édes nyugtalanságban töltötte. Úgy igyekezett a lelket berendezni, hogy annak nagyobbik részét a Stefánia iránti kegyeletes érzés töltse be. És a fiatal ember lelkében lassanként igazi kegyeletté változott az, a mit a halott leány iránt érzett. Gyöngéd kegyelet volt ez, a mi idővel talán meg is hozta volna azt a nyugalmat, a mit Henrik óhajtott. Ha a körülmények kedveznek, — gondolta — akkor lelke ebben az érzésben el fog pihenni és nem kell majd elpazarolnia az ifjúságát, eltékoznia a szívét, elherdálnia a tavaszát. Ágotának ugyan mindennap elküldte a névtelen ibolyacsokrot és talán egy kicsit az ő kedvéért dolgozott is a darabján, a miben egyszerre akarta a bécsi és a magyar biedermeier-korszakot bemutatni és a melyeknek a hőse Elssler Fanny, a híres bécsi táncosnő lett volna. Esténként is gyakran gondolt Ágotára, akkor, a mikor az előrehaladó tavaszban kísért a folyó partjára. Ilyenkor a viznek is különös illata volt, nem az a rossz, orrot facsaró szag, a mit gyakran lehet érezni a tengeri kikötőkben és a nagy folyók partján a hajóállomásokon. Nem, ezeken az esteiken a Duna vizének is tavaszi, virágos illata volt,

mintha csak a folyó messzi a Fekete Erdőből frisseséget hozott volna magával. Néha éjszánként zongorázott is Henrik és ilyenkor a kedvenc operájából, Goldmark Károly «Sába királynő»-jéből játszott. Henrik nagyon szerette a Sába királynőt és nemcsak Goldmark zenéjének aranyos mélysége miatt. Külön, egyéni oka is volt arra, hogy a Sába királynőt szeresse. Henrik visszaemlékezett a kis gyermekkorára. Édes anyja hét esztendeig nem volt akkor színházban csak azért, mert este nem mertte a kicsiny Henriket a házi cselédségre bízni. A hét esztendő alatt Henrik édes anyja csak egyszer volt színházban, az Operaházban, a Sába királynőjénél. Az úrasszony akkor csillogó és rajongó szemmel (épen olyan volt, mint Henriké) sokat beszélt a gyermek Henriknek az egyetlen színházi estéről. Henrik akkor sokszor mondta magában ezt a két szót: Sába királynője és e két szónak különös, romantikus csengése volt a felizgató gyermek fantáziájában és e romantikus később belevitte a Goldmark zenéjébe is, a mit épen ezért nagyon szerette.

A névtelen ibolyacsokrok, a készülő szindarab, az esti sétat a folyó mentén és a zene mind a szívet táplálta Henrikben, a ki pedig nyugalomra vágyott. De a hogyan a hetek múltak és Henrik nem látta Ágotát asszonyt és a naponként való ibolyaküldemény is mindinkább egy megszokott, belső tartalom nélküli szertartássá vált, Henrik szívében ki-aludni látszott a szerelem, a mit Ágota asszony iránt érzett és a mit amúgy is csak az a játék kellett föl, a mit Henrik azon a déli sétán az asszonyval üzött. Henrik máskor mindig sajnálta, siratta a múlt szerelmet, a mely mintha mindannyiszor kiürítette volna a lelkét. De most nem érezte ezt a rossz érzést, hiszen a szerelem helyett ott maradt lelkében a halott leány iránt való fenséges érzés.

Már talán minden jó lett volna, a mikor egy reggel a postás levelet hozott Henriknek. A levélboríték hátán Ágota nevének kezdőbetűi voltak, a borítékban benn pedig egy kis irás, a melylyel Ágota Henriket a jövő vasárnap estére egy kis kerti vacsorára magához hívta. A meghívó végtelenül felizgatta Henriket.

— Azt mondta akkor, hogy sosem szabad őt meglátogatnom és most mégis hív. Tehát szeret, — gondolta.

Henrik ebben a perczen már megint szerette Ágotát és szerette egész heten által. Az ifjú az egész hetet kedves izgalomban töltötte. Vasárnap este frakkot öltött, kissé bepermetezte magát kedvenc illatszerével, a kaliforniai mákkal és megcsókolta a Stefánia oltárára elhelyezett vörös szegfűcsokrot és kihajtatott a fasorba, hol Ágoták május eleje óta laktak. Kissé elfogódottan lépett az orgona illatában úszó kertbe, a hol Ágota fogadta. Az asszony elfogulatlan volt. Nem tett említést sem az ibolyákról, sem az emlékezetes déli sétákról. Azt sem hozta szóba, hogy Henrik azelőtt oly sokáig nem volt náluk, sem pedig azt, hogy fogadalmá ellenére most ő hívta meg Henriket. Ágota néhány kedves mondatot szolt Henrikhez, de e mondatok együttvéve sem jelenthettek többet, mint a mennyi egy kedves, de közömbös vendégnek szoktak mondani, ezt hogy: Isten hozta.

— Már irom az Elssler Fannyt, — mondta végre Henrik.

— Elssler Fannyt? Mi ez?

— A darabot, a mit megígérttem, hogy irok. Önnek irom.

Ágota asszony erre nem felelt. E helyett ezt mondta:

— Henrik úr, maga ügyes társalgó. Az asztalnál egy fiatal lány lesz a szomszédnője. Gazdag és finom nő. Szereti az irodalmat. Legyen hozzá kedves.

Henrik egy gúnyos «köszönöm» szóval akart felelni, de Ágota már eltűnt. A többi vendégei közé sietett, a kik között volt egy nyugalmat hozó miniszter, egy aktív ezredes, az Akadémiának két levelezőtágya, nagyon sok bankár, ügyvéd, képviselő, az Operaháznak egy híres tenoristája, a kibe akkoron a város összes fiatal leányai reménytelenül szerelmek voltak és igen sok egyetemi magántanár. Ezek Sándornak, az orvosnak, Ágota férjének voltak a karársai. Természetesen hölgyek is igen sokan voltak jelen, asszonyok és leányok.

A fiatal Henrik szenvedett.

— Kínos! — gondolta magában. — Sokat fogok miatta szenvedni. És talán nem is szeret, csak kaczerkodik velem.

Asztalhoz ültek. A Henrik szomszédnője — egy orvostanár leánya, a kit Henrik most látott először — csakugyan igen kedves fiatal hölgy volt, de Henrik rögtön érezte, hogy nem azok közül való, a kiket halálisan szeretni tudna. Ő pedig csak halálisan szeretett szeretni. Talán nem is tudott másképen.

Henriket a fiatal lánynyal az asztal végére ültették. Szemben vele az asztalfőn a ház asszonya ült, a ki a tenoristával vezettette magát asztalhoz.

— Ez nekem szól, — gondolta Henrik, — kinozni akar vele. Vagy talán nem is szeret. Csak érdekel, a hogyan a tenorista is érdekli. Gazdag ember szép felcséje és szívesen udvaroltat magának az irodalommal és a művészetel. Mindegy neki, hogy bárki.

Henrik azután nagy érdeklődéssel és nagy elevenességgel a szomszédnőjével kezdett beszélni. Valóban érdekelte ez a beszélgetés. Henrik azok közül való volt, a kinek a számára minden tiszta hölgygyel való első beszélgetés ünnepe és öröme. Ilyenkor mintha valami különös parfümöt érzett volna és minden szó, a mi máskor kopognak tetszik, ilyenkor új, friss, zamatos volt a számára. Henrik ma különösen jól beszélt. Izgékonyná tette őt az Ágota iránti szerelem és ez az izgalom elevenné, érdeklődötté tette azt a beszélgetést is, a mit a szomszédnőjével folytatott. A leány is érdeklődött Henrik iránt, a ki a ház asszonya, úgy látszik, jól bejárolt neki és igen jól telt az idő. Henrik most boldogan szenvedett. A leányt nézte, annak az üde szépségét. Jégbehűtött befőttet szolgáltak fel és Henrik, a ki már egész estén és izgatott volt, miközben a gyümölcsből a leány üvegágyájába tett, kiejtette kezéből a kanalat. Az ezüstkanál a leány fejéhez nyári ruhájára esett és a befőtt gyümölcs leve kis foltot ejtett azon.

— Milyen ügyetlen vagyok! Bocssáson meg Jeanette kisasszony! El kellene sülyednem.

Henrik nagyon boldogtalannak, sőt egészen kétségbeesettnek látszott a miatt, mert egy hölgy ügyetlenségén kapta rajta. El is pirult.

— Sose bánja, — vigasztalta a leány, — majd kimossák.

— Ugy-e borzasztó valami az ügyetlen férfi, Jeanette kisasszony. Egészen félszeg vagyok.

— A mozdulatai, Henrik úr, valóban erősen féltségek. A beszéde viszont olyan gyakorlati és ez az ellentét nagyon érdekes. Ezt még sohasem láttam fiatal férfiban.

— Kisasszony, ön elbódít a szeretetreméltóságával. Majd lejegyzem a szavait és elküldöm őket Kínába. A mennyi birodalmának fia majd azokat fogják olvasni, a helyett, hogy ópiumot szívniának.

— Inkább ne vegye ezt uram, ha szabad a magam és a kínaiak nevében erre kérem. Ők biztosan az ópiumot részesítik előnyben.

— Ki van zárva. Ámbár talán a köztársaság most ott is eldurvította az erkölcsöket, — mondta Henrik, a ki gyakran szerette magáról azt hinni, hogy konzervatív ember.

— Maga ugy-e sosem szívott ópiumot?
— Sosem, kisasszony, és ha eddig tettem is volna...

— Akkor ezután leszokna róla és az én szavaimat olvasná. Tudom... De nem ezt akartam hallani. Lássá, én mindjárt tudtam, hogy maga nem szív ópiumot.

— Tekintettel arra, hogy velem együtt még sok száz millió ember tartózkodik Európában az ópiumtól, ezt nem volt nehéz kitalálnia.

— Nem azért. Én tudom, hogy maga nem szív ópiumot, mert nincs rá szüksége. Megfigyeltem, hogy bár maga az egyetlen ember a társaságban, a ki nem iszik sem bort, sem pezsgőt, mégis maga a legmámorosabb közöttünk. És ez nekem tetszik. Maga saját magától mámorosodik meg... Ez nekem nagyon tetszik.

— Már megint szerelmi vallomást kapok, — gondolta a képzelődő Henrik.)

Hangosan pedig ezt mondta:

— Igaza van. Én, a ki — bocsássa meg gombom magammal, ezt már régen megállapítottam. És lássa, mindenben ilyen vagyok. Éjszákázom, a nélkül, hogy kormhelykednék...

— Ez is nagyon érdekes, — mondta a leány, — ámbár ha nő volt, a kedves neje talán azért is pörölne magával, ha nem az italért éjszakaizik, hanem csak azért, hogy gondolkodjék. Sose nőüljön meg, Henrik úr!

— El kellene őt venni, — gondolta Henrik, a ki mindig és azonnal a szélső következtetéseket vont le, — Ágota is haragudnék és én is megnyugodnék.)

— Amúgy sem nőülhetek, kisasszony, — mondta hangosan.

— Miért nem?

— Azért nem... (Henrik most arra gondolt, hogy a halott Stefánia iránti érzését leleplezi. De valami belső szemérem mégis visszatartotta ettől.)

— Nos, miért nem?

— Miért?... Azért?... Megengedi kisasszony, hogy egy pillanatig valami kellemes hazugságon gondolkozhassak. Mert az igazat úgy sem mondhatnám meg... Nem mondhatnám meg, mert... mert az nem fiatal leánykának való.

— Lássá, most nem mondott igazat, Henrik úr.

— Lehet. De ehhez jogom van. És honnan tudja ön, hogy nem mondtam igazat.

— Mert önnek nincsenek olyan titkai, a melyek nem fiatal leánykának valók.

Henrik el volt ragadtatva. De a hogy a leányra nézett, látta, hogy minden kedvessége és minden Henrik iránt érzett rokonszenve dacára sosem tudná őt szenvedéssel szeretni. A leány csak kedves volt, jó és finom, de Henrik semmi delejes erőt nem fedezett föl benne.

— Hogy nincsenek olyan titkaim, kisasszony? És ha nincsenek? Mit jelent az? Ha én volnék a legtisztább férfi a világon, még akkor is sárverem, Fertő-tó volnék egy fiatal leányhoz képest. Brrr!... Ámbár — tette hozzá — egy jeles francia írónak Henri de Régniernek fordított véleménye van a dologról. De neki nincs igaza és biztosan ő maga sem hisz abban, a mit mond... És ha abban, a mit mond, hinne is, hát semmiestre sem hisz abban, a mit ír...

— Ez ugy-e önvallomás is akar lenni? Hiszen Ágota mondta nekem, hogy ön is ir.

— Ágota asszony mondta? — kérdezte Henrik nagyon érdeklődve.

— Igen, de én amúgy is tudtam, mert néhány szép elbeszélését már olvastam, — felelte a leány naivul.

Henrik és a fiatal leány sokáig beszélgettek egymással és vacsora után, a mikor a vendégek a nagy kerti asztal mellől, a hol étkeztek, elszóródtak a padokon, kicsiny asztalok mellett és a japános lugásokban, a két fiatal ember együtt maradt. Ágota körül egy hírneves nőorvos vetélkedett a tenoristával. Az asszony a füvelé a nőorvos, a szemével a tenoristát látszott kedvelni, a mi természetes volt, hiszen a tenorista most nem énekelt, csak szép volt. Viszont a nőorvos most nem diagnosztizált, tehát szabad volt elmének lennie. Henriket és Jeanettet rövid időre Sándor is fölkereste, Ágota férje. Ez a kintinő ember társaságban teljesen hasznavehetetlen volt. Nagyszerű orvos

volt, a ki igen sokat dolgozott. Mesterségének gyakorlása közben fáradt el, társaságban viszont, de még akkor is, ha csak pihent, sőt még a mikor aludt is, fáradt volt, halálisan fáradt. Nem élt, csak ha dolgozott. Sándor a fiatalokat kedvesnek igyekező ostobaságokkal traktálta:

— Henrik, — mondta — a figyelmedbe ajánlom Jeanetteot, nagyon kintinő, házias nevelésű leány. Ő rendbehozna téged.

Henrik, bár tudta, hogy az orvos nem Jeanette és nem Jeanette szüleinek a megbízásából beszél, most már végleg megfogadta magában, hogy nem veszi el a leányt.

Éjfél után tűzijátékot rendeztek a kertben. A vendégek félkörbe álltak, hogy szemléljék ezt a játékot, a mely csak a szemet foglalkoztatván, kellemesen szórakoztat. Ágota most Henrik mellé állt. Egész este, a mióta csak Henrik érkezésekor pár szót váltott vele, az asszony most került először a fiatal ember mellé. Henrik úgy tett, mintha nem látta őt, de azért most Jeanette-tel, a ki még mindig mellette volt, sem beszélt. Ágota előtt nem akart. Az asszony is hallgatott egy darabig. De a mikor egy béka a magasban szétpukkant, a pillanatnyi zajban Ágota halkán ezt mondta Henriknek:

— Ha valaki ibolyát is küld, azért még nem regényhős. Ahhoz más is kell.

Henrik hideg vasat érzett a mellében.

— Mennyivel jobb önöknek, asszonyom, — felelte, — önök minden kvalitás nélkül is regényhősök. Azoknak születnek. Még az unalmaságuk is regényes és az ürességük is érdekes rosszszágnak látszik.

Henrik is halkán felelt, de azért Jeanette is észrevette az ő izalmát.

Ágota egy könnyet nyelt le. Azután a tenoristához fordult, de hangosan, hogy Henrik is meghallhassa, ezt mondta:

— A művészek közül csak azok nemesek, a kik a zenével foglalkoznak. A többi, de különösen az irás, lealjasít.

Lohengrin boldogan mosolygott, Ágota karját nyújtotta neki és eltávoztak Henrikék mellől.

Henrik most már nem beszélt azzal a lendülettel Jeanettehoz, mint eddig. A vacsora alatt szellemtelé izgékonyná, könnyűvé tette az Ágota iránt való érzélem. De az asszony most bántotta őt, Henriknek ez fájt és a fájdalom szórakoztató lett. Gyakran elfelejtette a beszélgetést folytatni és a szemét miúdig arra jártatta, a hol Ágotát sejtette. De ha Ágota véletlenül odanézett, akkor Henrik mindig élénk beszélgetésbe látszott merülni. A legközségebb dologról is lelkesen, gyorsan, ötlettel tudott beszélni. Egyszer Ágota egyedül a közélettel odanézett, akkor Henrik mindig élénk beszélgetésbe látszott merülni. A legközségebb dologról is lelkesen, gyorsan, ötlettel tudott beszélni. Egyszer Ágota egyedül a közélettel odanézett, akkor Henrik mindig élénk beszélgetésbe látszott merülni. A legközségebb dologról is lelkesen, gyorsan, ötlettel tudott beszélni. Egyszer Ágota egyedül a közélettel odanézett, akkor Henrik mindig élénk beszélgetésbe látszott merülni. A legközségebb dologról is lelkesen, gyorsan, ötlettel tudott beszélni.

— Nos, miért nem?

— Miért?... Azért?... Megengedi kisasszony, hogy egy pillanatig valami kellemes hazugságon gondolkozhassak. Mert az igazat úgy sem mondhatnám meg... Nem mondhatnám meg, mert... mert az nem fiatal leánykának való.

— Lássá, most nem mondott igazat, Henrik úr.

— Lehet. De ehhez jogom van. És honnan tudja ön, hogy nem mondtam igazat.

— Mert önnek nincsenek olyan titkai, a melyek nem fiatal leánykának valók.

Henrik el volt ragadtatva. De a hogy a leányra nézett, látta, hogy minden kedvessége és minden Henrik iránt érzett rokonszenve dacára sosem tudná őt szenvedéssel szeretni. A leány csak kedves volt, jó és finom, de Henrik semmi delejes erőt nem fedezett föl benne.

— Hogy nincsenek olyan titkaim, kisasszony? És ha nincsenek? Mit jelent az? Ha én volnék a legtisztább férfi a világon, még akkor is sárverem, Fertő-tó volnék egy fiatal leányhoz képest. Brrr!... Ámbár — tette hozzá — egy jeles francia írónak Henri de Régniernek fordított véleménye van a dologról. De neki nincs igaza és biztosan ő maga sem hisz abban, a mit mond... És ha abban, a mit mond, hinne is, hát semmiestre sem hisz abban, a mit ír...

— Ez ugy-e önvallomás is akar lenni? Hiszen Ágota mondta nekem, hogy ön is ir.

— Ágota asszony mondta? — kérdezte Henrik nagyon érdeklődve.

— Igen, de én amúgy is tudtam, mert néhány szép elbeszélését már olvastam, — felelte a leány naivul.

Henrik és a fiatal leány sokáig beszélgettek egymással és vacsora után, a mikor a vendégek a nagy kerti asztal mellől, a hol étkeztek, elszóródtak a padokon, kicsiny asztalok mellett és a japános lugásokban, a két fiatal ember együtt maradt. Ágota körül egy hírneves nőorvos vetélkedett a tenoristával. Az asszony a füvelé a nőorvos, a szemével a tenoristát látszott kedvelni, a mi természetes volt, hiszen a tenorista most nem énekelt, csak szép volt. Viszont a nőorvos most nem diagnosztizált, tehát szabad volt elmének lennie. Henriket és Jeanettet rövid időre Sándor is fölkereste, Ágota férje. Ez a kintinő ember társaságban teljesen hasznavehetetlen volt. Nagyszerű orvos

volt, a ki igen sokat dolgozott. Mesterségének gyakorlása közben fáradt el, társaságban viszont, de még akkor is, ha csak pihent, sőt még a mikor aludt is, fáradt volt, halálisan fáradt. Nem élt, csak ha dolgozott. Sándor a fiatalokat kedvesnek igyekező ostobaságokkal traktálta:

— Henrik, — mondta — a figyelmedbe ajánlom Jeanetteot, nagyon kintinő, házias nevelésű leány. Ő rendbehozna téged.

Henrik, bár tudta, hogy az orvos nem Jeanette és nem Jeanette szüleinek a megbízásából beszél, most már végleg megfogadta magában, hogy nem veszi el a leányt.

Éjfél után tűzijátékot rendeztek a kertben. A vendégek félkörbe álltak, hogy szemléljék ezt a játékot, a mely csak a szemet foglalkoztatván, kellemesen szórakoztat. Ágota most Henrik mellé állt. Egész este, a mióta csak Henrik érkezésekor pár szót váltott vele, az asszony most került először a fiatal ember mellé. Henrik úgy tett, mintha nem látta őt, de azért most Jeanette-tel, a ki még mindig mellette volt, sem beszélt. Ágota előtt nem akart. Az asszony is hallgatott egy darabig. De a mikor egy béka a magasban szétpukkant, a pillanatnyi zajban Ágota halkán ezt mondta Henriknek:

— Ha valaki ibolyát is küld, azért még nem regényhős. Ahhoz más is kell.

Henrik hideg vasat érzett a mellében.

— Mennyivel jobb önöknek, asszonyom, — felelte, — önök minden kvalitás nélkül is regényhősök. Azoknak születnek. Még az unalmaságuk is regényes és az ürességük is érdekes rosszszágnak látszik.

Henrik is halkán felelt, de azért Jeanette is észrevette az ő izalmát.

KÉT VILÁG.

A téli regnek nincs sugára,
Az égen ólmos felhő hömpölyög,
Szél a homokot szórja, vágja,
Fulusznak nyirkos párkák és kődök.
A fővárosnak ütvesztőjét
Tolngva járja didergő nép;
Ha fiatalon, vagy ha vénen,
Ha zubbonyban, ha drága prémben,
Ha kényesen, ha görnyedezve,
Ha vaskos szerszámot cipelve,
Ha irattáskát hordva:
Gond súlyos árnya nyomja
Mindnyájuk arczát, mindnyáján sietnek,
Nem hallanak, nem látnak, csak sietnek.
Sikos aszfalton lökik egymást,
A villamost megostromolják,
S kit gépkocsai szágulda visz,
Fásult a képe annak is.
A dúslakodók, a földönfutók,
A másra tiprók és az elbukók,
Mindannyian: Ahasverek,
Kiknek pihenni nem lehet.
Mindegyiket taposó malma várja,
Az üzlete, a hivatala, gyára,
Gázolva véren, sáron át,
Tülekszenek tovább, tovább!
E nagy tömeghez engem nem fűz semmi,
Nem sírok értük, véltük lelkesedni,
Máskép gyűlölök, máskép szeretek,
Más ezélok és eszmék hevítetek,
Mit ők építnek: összerontám,
Hogy újat alkothassak romján,
De a tömeg még megköti karom,
Ez férfikorom!

Lelkem jövőnké képét szöve,
Röptében átesap tűnt időkre:
Virul a tavasz. Könnyű fogatom,
Ragadják délezeg paripák,
A fant szédítő pacisztát hallgatva,
Hullong réam akácvirág,
Csillámlik a búzák smaragdja
Az útnak mind a két felén,
Majd megcsap a rét úszó illatja
Kaszál és gyűjt leány, legény,
Erdőhöz érök. Órjás fák suhognak,
Fehérik nyárfa, zöldel a fenő,
Zúgás-búgások, füttök, dalalások
Titokzatos zengése tör elő;
Az erdő szelen, a domb oldalán
Mosolygó kastély intetet,
Verandáján a társaság vidám,
Poharak összecsevegének,
Lent a kertben fehérbe öltözött
Bűbájos hajadon
Áll a bíboros rózsafák között,
Szemből olvasom:
Mily álmokat szó ifjú lelke,
Minő gyönyörök halk sejtélme
Dobbanja szívét. Mind a ketten
Egymásra ismerünk e perczen
Lángszirma róza hull ránk hirtelen,
E rózsát én ajkamhoz emelem...
Szíveimre toltul a tavasz varázsa,
Minden szépség, a színek csillogása,
Az illatoknak árja: mind enyém
E fényzőnőlkést visszahintem én,
Korlátokat lelkem nem ismer,
Repül a távol kéklő hegyekig,
Az ormokon túlszállni is mer
A velük egybefolyó egéki
A magasságból szédületlen
Szemlélem azt, mi mozog itt lenn,
És én a milliók sirámát,
Az ujjongást, a munkalármát
Zenébe foglalom
S lejátszatom

Az örök harcot, mit kétségbeesve
Majd feljuggatva vínak szerelemre
És diésősegre szomjas emberek
Nincs messzeség, hová nem érhetek,
S mit én akarok, én mérészelek,
Valóra váltom —
Ez ifjúságom!

AZ ELMARADT NYÁR.

A múlt esztendei szokatlanul hideg és szeles szeptember hónapot is messze felülmulta rendellenességben az idei nyár meglepően hűvös és esős időjárása, a melyet sehogysém tudnak megmagyarázni sem a meteorológusok, sem pedig azok, a kik még egészen kalandos dolgokra is hajlandók, mikor ki akarják elégiteni a közönség érthetően nagy kíváncsiságát. Valóban, az idén csaknem a szó szoros értelmében nem volt nyárunk, itt Kelet-Európában s az abnormis időjárás olyan károkat okozott különösen Magyarországon, hogy érthető, ha mindenki csodálkozva kérdezi, hogy mi lehet az oka ennek a csapásszerűen rossz időnek?

A meteorológia nem adhat közvetlen és teljesen kielégítő választ erre a kérdésre, mert hiszen ő sem tehet egyebet, mint megállapítja a történeteket és így a magyarázat helyett meg kell elégednünk azzal, ha áttekintjük az időjárás lefolyását és a változások okait visszavezetjük addig, a míg azt kalandos kombinációkba való bocsátkozás nélkül megtehetjük. Természetes, hogy mindenki még többre volna kíváncsi és szeretné azt is tudni, hogy mi volt a végső oka a rendellenességeknek, de hát az időjárás tümenyei annyira bonyolultak és nehezen áttekinthetők, hogy meg kell elégednünk már azzal is, ha csak valószínű okokra bukkanunk rá, a nélkül, hogy a szó teljes értelmében vett természettudományos magyarázatot adhatnánk.

Az időjárás általában a hőmérséklet, a szél és az eső jellemzi, a mikhez a meteorológiai megfigyelések révén a légnyomás járul hozzá. Tudjuk azt, hogy a levegő nyomása szoros kapcsolatban van az időjárással, — ha ez a kapcsolat nem is okvetlenül okozati kapcsolat, vagyis nem pusztán és elsősorban a légnyomás változása okozza az időjárás változását — s ezért az időjárás szemügyre vételénél a legalkalmasabb a légnyomás eloszlásának megvizsgálása. A tapasztalat azt mutatta, hogy a légnyomás eloszlásában nagyon könnyen fellelhető olyan szabályosság, a melynek felismerésével áttekinthetően figyelemmel lehet kísérni az időjárás változását nagyobb területen is. Nem kell ehhez egyéb, mint a térképbe berajzolni a barométer adatait és görbe vonalakkal összekötni azokat a helyeket, a hol ugyanakkor ugyanakkora volt a légnyomás. Az így kapott görbe vonalakkól, az úgynevezett izobárvonalakkól magunk elé képzelhetjük az időjárást, ha tudjuk már, hogy a légnyomás eloszlása és az időjárás egyéb tényezői között milyen az összefüggés.

A tapasztalat megismertetett az egyes időjárás helyzetekkel és a meteorológia évtizedekig tartó megfigyeléseinek alapján részletesen tudjuk, hogy rendes körülmények között a normális időjárásnak milyen légnyomás-eloszlások felelnek meg. Így például régóta tudjuk, hogy nyáron az Atlanti-Oceán felett rendszerint állanbó magas légnyomás szokott uralkodni, körülbelül a térítő tájékán, a mit subtropikus maximumnak neveznek. Az európai szárazföld

felett ugyanakkor eléggé gyakran változik a légnyomás eloszlása, kisebb-nagyobb kiterjedésben magas, vagy alacsony légnyomás borítja a földet, a mik ide-oda tolnak, a míg az említett subtropikus maximum nagyjában ugyanott marad. Az idén az történt, hogy ez a maximum északabbra költözött, körülbelül Angliával került egy magasságra és csaknem két hónap óta állandóan maradandó erősséggel nehezedik az Atlanti-Oceán keleti partvidékeire. Ezzel szemben Európa keleti vidékei felett folyton alacsony légnyomás uralkodott, hol Oroszország déli részein, hol a Földközi tengeren fejlődött ki a depresszió — az alacsony nyomás középpontja — s ez a helyzet június közepe óta egészen augusztus közepéig csaknem teljesen azonos maradt.

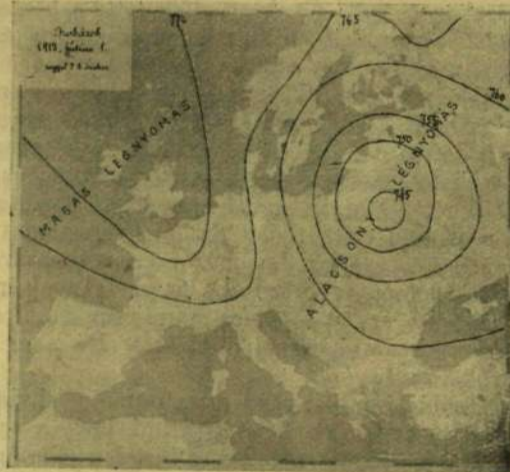
Ott a hol légnyomásbeli maximum van, a levegő sűrűbb, mint az alacsony nyomású helyeken, tehát természetes, hogy a levegő a maximum felől áramlik a depresszió felé, a föld színéhez közel. Mostan a maximum a tenger felett volt állandóan, tehát az egész idő alatt a nedves tengeri levegő áramlott a szárazföld felé. Ez a nedves levegő, a mint hozzánk ért, a depresszióba, itt a magasba emelkedett s felemelkedése közben a benne levő párák lecsapódtak, a mint az minden hasonló esetben így történik. Innen származott az állandó esőzés, a mely Kelet-Magyarországon a nagy árvizeknek lett okozója. A subtropikus maximum közben állandóan megmaradt a helyén, olykor még északabbra húzódott, s Európa keleti felében az egész idő alatt nem mutatkozott még gyöngébb maximum sem, a mely megváltoztatta volna az időjárást. Pedig akárhol van is nyáron egy-egy magas légnyomású terület, akár északon, akár délen, csak ne az óceán felett legyen, rendes nyári időt jelent, mert a fölé áramló levegő nem páras, mint a tengerrel jövő és így nem is okoz nagy esőzést. Azonban az egész idő alatt csökönnyösen megmaradt a nyugati maximum, a mely ugyan állandóan elég szép időjárást tartott fenn Európa nyugati felében. a hol

nyoma sem volt annak a kellemetlen esős és szeles időnek, a miben nekünk volt részünk az utóbbi két hónap alatt, de ezzel szemben kifogyhatatlanul táplálta a nedves levegővel Európa keleti vidékeit.

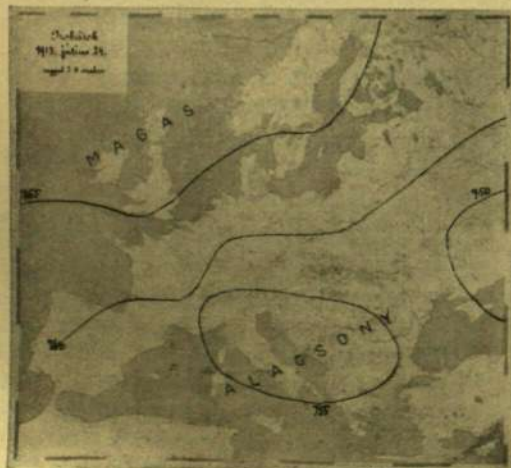
Az időjárás térképeken mindenütt jellemzően kitűnik a leírt légnyomáseloszlás: nyugaton, északra vagy délre kissé eltolódva állandóan megvan a maximum, keleten pedig a depresszió, a mely gyakran változtatta alakját, de mindig megmaradt lényegében. A szél és az eső különösen a depresszió nyugati oldalán volt fokozottabb és a mint látható, épen Magyarországot volt az a vidék, a hol állandóan kellett esnie az esőnek, és pedig csaknem mindig a Kárpátokban, a hol egyedül júliusban 200—300 milliméternyi csapadék esett.

Az abnormális idő közvetlen oka tehát az volt, hogy a subtropikus maximum az idén északabbra toltódott el és valamilyen ismeretlen ok miatt hónapokig változatlanul megmaradt nagyjában ugyanazon a helyen. Miért húzódott ennyire északra ez a maximum, annak az okát nem lehet megállapítani minden kétséget kizáróan. Valószínűleg azért, mert hidegebb volt a tenger vize erre felé s ennek viszont az lehet az oka, hogy a jéghegyek az idén délebbre usztak le és jobban lehűtötték a tengert. Így tehát a végső ok tulajdonképpen még a múlt esztendőben és az északi jeges tenger akkori időjárásában keresendő, azonban az okozati kapcsolatok tovább követése itt már nagyon bizonytalan. Azt is tekintetbe kell vennünk, hogy míg itt Kelet-Európában nem is volt nyár, addig viszont Amerikában tőrhetetlen hőség uralkodott az egész idő alatt, épúgy, mint tavaly, és így valószínűleg kell valamilyen összefüggésnek lennie az időjárás eloszlásában, ha az egész föld időjárását tekintjük, a mit azonban egyelőre még nem tudunk kihámozni.

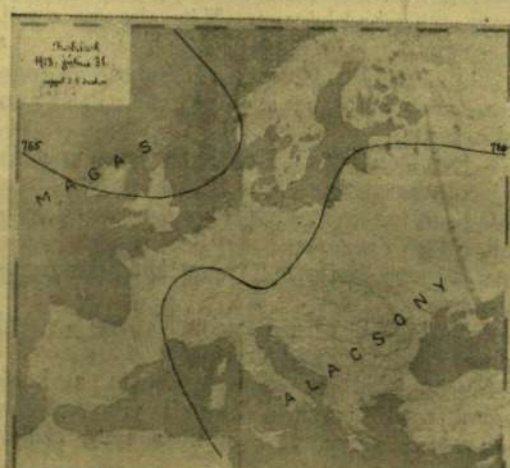
Az embereket most természetesen a jövőbeni időjárás érdekli első sorban, a miről azonban semmi bizonyosat sem lehet mondani. Az elmúlt július közepes hőmérséklete több mint három fokkal maradt az átlag alatt és ez megérződik majd az évi középben is. A tapasztalat azt mutatta eddig, hogy nagyjában állandó az egyes helyeken az évi középhőmérséklet, a miből azt lehetne következtetni, hogy az időjárás majd igyekezni fog valahogyan behozni az elmulasztottakat, de ez a következtetés egy cseppet sem biztos. Meglehet, hogy csak nagyobb periódus alatt egyenlítődik ki a különbség, vagyis egy pár év múlva lesznek majd forró nyarak, az átlagosnál melegebbek és szárazabbak, vagy pedig a telek lesznek enyhébbek néhány esztendőn keresztül. Mindezek olyan lehetőségek, a melyek bekövetkezhetnek, de egyáltalán nem bizonyosak. A meteorológia nagyon jól tudja hogy hosszabb időre előre jóslni az időjárást határozottan könnyelműség, mert egyáltalán nem lehet pontosan számba venni minden tényezőt, a mely változást hozhat létre.

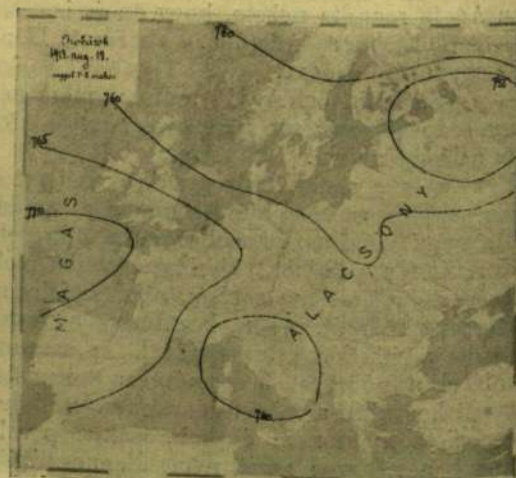
Július 1.

Július 24.

Július 31.

Augusztus 13.

IDŐJÁRÁSI KÁRTYÁK AZ IDEI NYÁRRÓL.

FOTOGRAFÁLÁS A TENGER MÉLYÉBEN.

A tenger állatairól, növényeiről, a tengerfenék tájairól, majdnem minden művelt ember látott néhány képet. Azonban tudni kell, hogy ezek a képek legnagyobb részét emlékezetből készülték: a festő vagy rajzoló búváröltözetben leszállt a víz mélyébe, kézi villamos lámpával rávilágított a közelében levő tárgyra, impressziókat gyűjtött, aztán a napfényre visszatérve, feldolgozta ezeket. Szép, sőt megragadó illusztrációk készültek így, inkább a fantázia, mint a valóság szerint, pedig a festők és rajzolók, kik a víz fenékén jártak, esküdtek arra, hogy a legragyogóbb fantázia is messze marad a valóságtól, olyan nagyszerű némely helyen a tengerfenék. Fotografálni a tenger mélységeit ezekben a tárgyakban és lakóival együtt, ez évtizedek óta egyformán vágya a tudományoknak és a fényképező művészeteknek, de ilyen vállalkozást búvárokkal megvalósítani rendkívül nehéz és veszedelmes, azért mindaz,

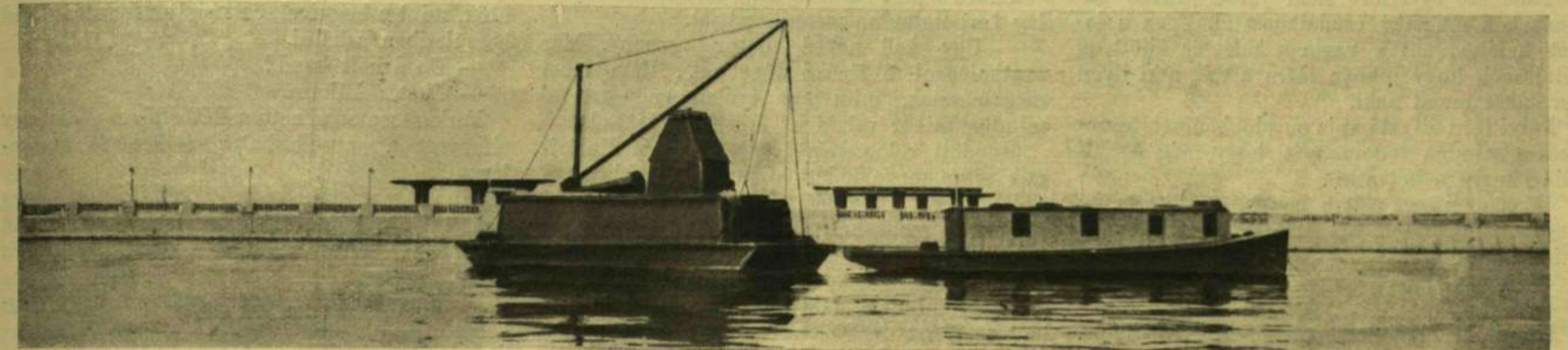
a mi eddig történt, kicsiny arányokban mozgott és csupán álló képeket produkált. Azt, hogy a tengert ezután élethűen fogjuk megismerni, a mozinak köszönhetjük, a mozinak, a mely egyre népszerűbb és a mely nem sajnál fáradságot, költséget, hogy ne csak azt mutassa be a közönségnek, hogy minő lények laknak a tengerben, hanem azt is, hogy ezek a lények hogyan élnek?

A legújabb, tenger alatt mozgó képeket készítő szerkezet angol találmány, E. Williamson mérnök műve és a norfolki partok közelében már gyűjti is a felvételeket, hogy aztán szétküldje filmjeit a művelt világ minden részébe. A szerkezet nagyarányú, de egyszerű. Az erre a célra szolgáló bárka, vagy gőzhajó egy hosszú, széles, vízmentes csövet bocsát le a vízbe, a cső pedig egy nagy kamrában végződik, a melynek erős üvegablaka van. Ezen az üvegablakon át történnek a felvételek, a melyekhez, mint az egyik képen látható, elegendő egy ember, miután ez a vízbe merülés előtt

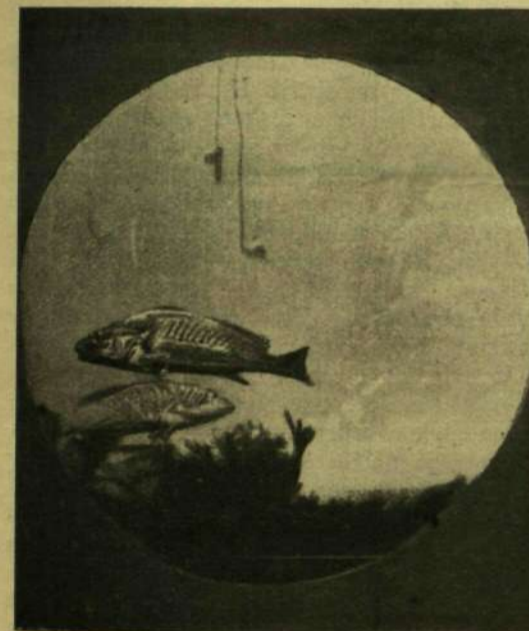
mindent elkészít magának. Mihelyt a fotografus a helyén van, a hajóról lánczokon hatalmas fényező telet bocsátanak le, a mely a fényképező gép előtt száz és száz méterre megvilágítja a vizet és láthatóvá teszi a gép számára még a kisebb élőlényeket is.

Nagyobb mélységekben a tenger vize nemcsak csendes, de egyúttal majdnem olyan átlátszó is, mint a levegő, a megvilágított rész fényképei ennél fogva tiszták, szépek. Minthogy a hajóról leeresztett vastag csőben levő levegő van, a lent dolgozó fotografusnak nincs szüksége búváröltözetre és nem szenved a búvárok elháríthatlan csapásától: a rendkívüli légnyomástól sem.

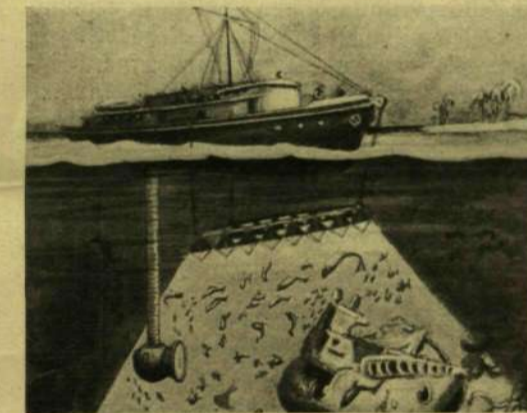
Az Angliát övező tenger mélye különösebb látványosságokban nem gazdag, ezért Williamson az első kísérletek után a déli óceánokat fogja felkeresni, hogy azoknak életéből készítsen pár ezer méter filmet a mozik számára. S. I.

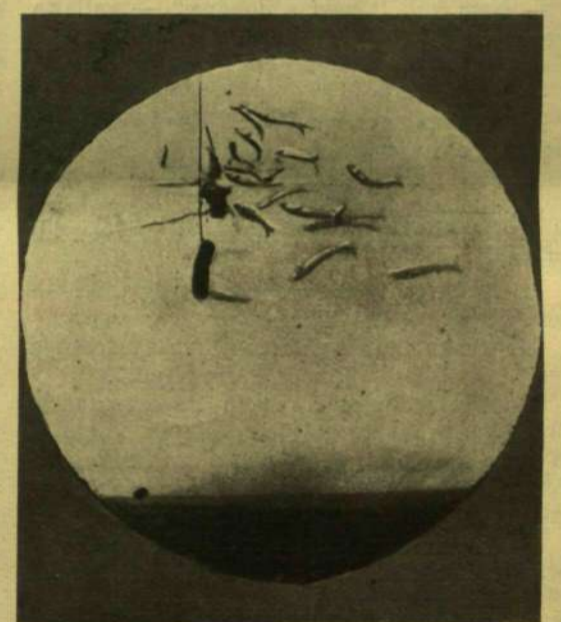
A hajó, a melyről a fotografáló szerkezetet a vízbe eresztik.

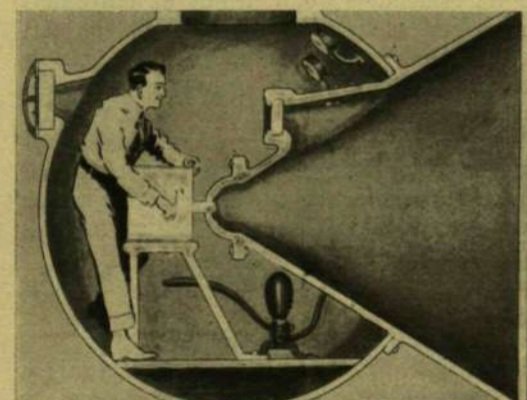
Hal-legelő a tenger fenékén.

A víz alá eresztett cső, végén a fotografáló kamarával, mely előtt a mélységet fényező világítja meg.

Mozgóképek: apró halak megrohanják a fonálon vízbe dobott csalétket.

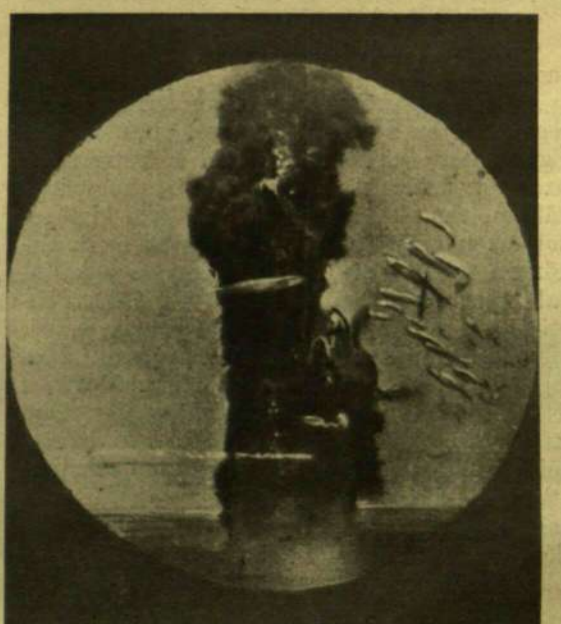
[A] kamara, melyben a mozgóképeket készítik.

Egy amerikai lap egyik száma, melyet a vízbe süllyesztettek és ott lefotografáltak.

E. Williamson, a mint leereszkedik a tengerbe fotografálni.

Egy oszlopnak víz alatti része, melyet tönkretettek a tenger férgel.

A PÁRBAJ.

ELBESZÉLÉS. IRTA SZEMERE GYÖRGY.

I.

Kajszin Péter állított valamit, (egyforma mit) Gecséji János meg azt mondta rá:
— Nem igen lehet a'.

Egyébb nem történt a két férfi között. Az egyik jobbra ment, a másik balra. Kajszin Péter ketté harapta a pipája szopókáját, de ezt nem vette észre senki. Legkevésbé Gecséji. E mellett szól, hogy János gazda a délután folyamán egy zacskóra való szüzdohányt küldetett régi komájának, Péternek, a tulajdon édesfiával, Pötyivel.

Am Pötyi furcsa üzenetet hozott haza.
— Iédsapam, a boatja aztat kivoanja kednek, hogy a hétrét isten nyila szánkázza meg a hátát.

— Aztot?!
Több szó egyelőre nem jutott eszébe Jánosnak a rengeteg csudálkozástól. Épen a lovát keltette; sutba vágta a keféit és kijött az istállóból, hogy jobban lássa a fiát, a ki ilyen furcsákat mond neki.

Pötyi igen élvezte apja megdöbbenését, összeszedte minden tudományát, hogy még feszültebb tegye a helyzetet.

— Oan mirges volt a boatja, — állította, — hogy majd kiesött a szöme, a hajszála meg mind égnek állt.

— Égnek?!
— Hát.

Pillanatig elgondolkozott János... Alighanem hazudik a kölyök. Legjobb lenne, ha magyarosan elhárnyá. De csak felülkerekedett benne a körültekintő bölcsesség.

— Nem köllött neki a dohány? — vallatta csemetét.

— Nem-nem.

— Hát hunn van?

— A hátambon vágta iskátulyástul, oszt szétrepedt az iskatulya, a dohán meg széjjelgördött.

János megbabráltá tarkóját s jobbra-balra lögötte nagy fejét. Még sohase volt ilyen tanáctalán.

— Mondott még ögyéb cifraságot is? — kérdezte Pötyitől.

— Aszonáta, hogy aszongya, kényes kutya ked, meg disztófülü, meg kákanfütyülö.

No etől aztán már végkép összezavarodott János gazda. Hogy még ő a kényes kutya, a ki a bajszát se meri pödörgetni, mikor Kajszin Péterrel beszél. Ha kutya, hát már csak százszorta kutyább nálánál Péter.

János gazda nem értekezett tovább a fiával, bement a házba.

— Kalóri he!

— Hej? — kérdezte nyelven menyecskeje.

— A Kajszin sógor alighanem megveszlett.

— Mér mondja ked?

— A gyerek hátáho' verte a dohánt, a mivel sziveskedtem neki, oszt elmondott mindennek.

— Minék he?

— Azzal nem dicsekedek, elég ha magam tudom.

A menyecskeben azonban igen forrott a méreg. Ő ugyan nem volt jámbor, mint az ura. Egy kettőre kiszedte párjából a Péter sértő üzenetét, aztán nem törődve vele, hogy ingvallban van, belebújt a papucsába s kiviharzott az udvarból, neki a Péter portájának. Utközben folyton zörgött és kalimpált a karjával, mint egy kenetlen szélmalom. A háza besületét emlegette. Az ura máléságát szidta. Megfogadta, szapora esküvésekkel cifrázva fogadalmát, hogy nojszen mojd igazságot tesz ő a két férfi között, olyat, hogy egy haja szála sem marad a fején annak, a ki bűnösnek találattodik. Őt-hat féle rágalmat mindjárt utközben kitalált Kajszin Péterre s egyiket sem hallgatta el. Az otthonlevők kiálltak a kiskapu elé, hogy élvezzék Kajszin Péternek a poklokba való elszegődését.

II.

A Kalóri asszony igazságtévő kirohanása a Kajszin porta ellen igen mostohán ütött ki. A gazda, miután nyugodtan végig hallgatta a

képébe szórt rágalmakat, megcsikarta a nyelvet asszony kontyát. A többi magától adódott. A konty szétbomlott. Mire föleszmélt Kalóri, az utcán találta magát leeresztett hajjal, mint valami bérmás hajdon.

Ekkora csúfság asszonyával, mióta Kunhegyesen kunok laktak, még aligha esett meg. Gecséjének ámulatában megütötte nyelvét a szél. Hazamenőben tizen is megkérdezték tőle, miért nem reperálja ki frizurája fogyatékoságát, de ő nem felelt. Jó negyedóraig még otthon sem jött meg a szava.

Az ura mindjárt pedzette, hogy helyben hagyták asszonyát a Kajszin portán. Csak azt hitte, hogy Kajsziné volt a tettes.

Hogy férfi ember más asszonyára kezét emeljen, el se tudta képzelni.

Ebhez képest barátságosan, mondhatni atyai-lag kárpótolta megnemült párját.

— Ugy kell neked, butor asszony. Mér avatkolódzol a férfiak dögába... Lám most megtépszakt, mint egy tyukot; úgy van a' mindig, mikor valaki az erősebbel kikezd.

Mondott volna még egyebet is, de Kalóri-nak végre megoldódott a nyelve. A gazda megtudta, hogy maga Kajszin Péter tette csuffá az ő asszonyát. Férfi asszonyt!

Valamikor híres legény volt János, szenvedélyes sportoló a korcsmai verekedések terén, (hogy őt-hat neki nem tetsző vendéget ki futballozzon az ivóból, az neki semmi se volt) ám mióta megnősült, végkép lemondott borról, korcsmáról, félt a nagy természetétől.

Joggal, mert imé, hogy a felesége megcsúfoltatása feltámasztotta benne a régi virtust, mindjárt az első pillanatban olyat eszelekedett a mi homlokegyenest ellenkezett a józanesszel. Földhöz vágta a kalapját és addig rugta, taposta patkós csizmája sarkaiival, míg zsamiskát nem csinált belőle. Közben váltig kiabált.

— Nye Pétör, a vakapád!... Ki a kutya? Ki a disztófülü? Ki a kákanfütyülö?!

Csújtotta volna már Kalóri a gazdáját, de késő volt: kicsordult a teli pohár. János meglökte az asszonyt.

— Szürt, kalapot, botot!

A menyecske engedelmeskedett. Ráadta urára a szürt, hozta a kalapot és botot.

— Ne üsse kend egészen agyon, — kérte remegve fékevesztett gazdáját, — mer mi lesz velem árvával ha becsükké kendet.

Am János nem hallott, nem látott immáron; tiz esztendeje gyült benne az elnyomott szenvedelem, szétrepedt volna a melle, ha utat ment keresztül. Ő már úgyszólván nem is igen haragudott, mert belátta, hogy a komájának ha nem is egészen, némi tekintetben igaza van. Ő se túrné, hogy hazugsággal vádolják, ha véletlenül is. Retirálni azonban még sem akart. Az olyan esorbát ejtne a jóhírén, a mit ki nem köszörülhetne semmiféle köszörős. Elhatározta, hogy meglapítja a komát, fegyveres elégtételt vesz rajta, de az erkölcsit neki itéli oda.

Két kézre fogta a botot, de mielőtt ütött volna vele, illetén loyális szókra nyitotta ajakát:

— Halli-e komám, esöppet se haragszok mán kendre, mert kimagyarázta az igazságot. Arra kérem komám, kend se haragugyon rám, ha kigyógyul. Mert — tette hozzá magyarázatképpen — nem fogom egészen agyoncsapni.

A gögös önbizalom megörjítette Pétert. Marékra fogta hatalmas tölgyfabotját és ütött. Jánost vállon érte a csapás. Oda se neki. Visszavagott... Péter betört fejjel, vérző homlokkal a földre zuhant.

Péter két hétig nyomta az ágyat. Első dolga volt, hogy meglátogassa Jánost.

— Koma?

— Isten hozta, komám.

— Nem azér gyüttem, — mondotta Péter, — hogy kedveskedjünk. Hanem azér, hogy megmondjam kendnek: igaza vót, hogy helyben hagyott, mer akármí sárkány kigyó is, a más asszonyát nem való megütni. Ott van az embörnek a magáé, azt ütheti.

— Hát mi baja kendnek?

— Először hátbavágta kend a fiamat, a szüzdohánnyal, a mivel megtiszteltem kendet.

Kevély Kajszin Péter kihúzta kemény derekát.

— Mért mondta kend tennap a népek file hallatára, hogy fillenttetem?

Ahán! Csak most czikkozott bele a János fejébe komája haragjának az oka. Akaratlanul megsértette őt a szavával, midőn valamelyes állításának hitelét kétségbe vonta. Hát azért vágta a dohányát a fia hátához.

— Nem úgy mondtam — állította röstelkedve — úgy mondtam, hogy: nem igen lehet a'.

Péter dühbe gurult.

— Még cifrázi kend? Hát nem egy kutya; akár botheggyel üt kend, akár a boldogabb végével?

— Nem egészen — vélte János egész helyesen, — mer' a boldogabb végével különbet ütök, mint a hegyivel, én nem akartam a kend becsületiben áskálni.

— De áskált kend!

— Nem áskáltam.

Farkaszemet nézett a két ember. Valahogy elfogyott a szavuk, botjaikat kezdték markolászni.

János gazdának végre eszébe jutott, hogy neki tulajdonképen útni kellenék, bolott csak alkuvászik, mint valami kofa. Rápruttyant Péter gazdára:

— Ne czicózzunk, azér' gyüttem, hogy megköstultassam kenddel a földet.

— Velem-i?

— Kenddel. Mer mért tépázta meg a feleséget?

— A tiedét?

— Az enyémet!

Forrt már a Péter vére, mint katlanban a zsír, útni vágyakozott a legkisebb porcikája is; de azért helyben maradt az esze. A saját portája közepén az egész falu szemeláttára csak nem verekedhetik, mint valami cigány. Tönkrepesztelne egyéni méltósága. Ezt ő semmi áron meg nem teheti.

— Hallja-i kend, koma, — eszelte Jánost — én is igen szeretném mán agyoncsapni kendet, de nem itt. Mit szólna a falu? Nem vagyunk mi holmi kupcziherek.

János igazat adott Péternek.

— Jól szaval kend. Menjünk a csürbe. Bementek a csürbe.

János szó nélkül levette a szürét és türelmesen várt Péterre, a ki labiját gombolta ki és az ingét, mert már igen fojtogatta a düh.

A János lelke ellenkezőleg egyéb változáson ment keresztül. Ő már úgyszólván nem is igen haragudott, mert belátta, hogy a komájának ha nem is egészen, némi tekintetben igaza van. Ő se túrné, hogy hazugsággal vádolják, ha véletlenül is. Retirálni azonban még sem akart. Az olyan esorbát ejtne a jóhírén, a mit ki nem köszörülhetne semmiféle köszörős. Elhatározta, hogy meglapítja a komát, fegyveres elégtételt vesz rajta, de az erkölcsit neki itéli oda.

Két kézre fogta a botot, de mielőtt ütött volna vele, illetén loyális szókra nyitotta ajakát:

— Halli-e komám, esöppet se haragszok mán kendre, mert kimagyarázta az igazságot. Arra kérem komám, kend se haragugyon rám, ha kigyógyul. Mert — tette hozzá magyarázatképpen — nem fogom egészen agyoncsapni.

A gögös önbizalom megörjítette Pétert. Marékra fogta hatalmas tölgyfabotját és ütött. Jánost vállon érte a csapás. Oda se neki. Visszavagott... Péter betört fejjel, vérző homlokkal a földre zuhant.

Péter két hétig nyomta az ágyat. Első dolga volt, hogy meglátogassa Jánost.

— Koma?

— Isten hozta, komám.

— Nem azér gyüttem, — mondotta Péter, — hogy kedveskedjünk. Hanem azér, hogy megmondjam kendnek: igaza vót, hogy helyben hagyott, mer akármí sárkány kigyó is, a más asszonyát nem való megütni. Ott van az embörnek a magáé, azt ütheti.

— Hát mi baja kendnek?

— Először hátbavágta kend a fiamat, a szüzdohánnyal, a mivel megtiszteltem kendet.

PIACZ A GHETTÓBAN.

UTCÁRÁSZLET A GHETTÓBAN.

A RÓMAI GHETTO.

Alighogy az ember befordul a római ghetto-ba, máris meglepetés éri. Az «örök város» minden utca-sarkán, minden ház falához lapulva egy-egy töpörödött anyóka, lengő szakállú mendikáns, biezegő koldus, vagy tola-kodó, kéregető utzagyerek állja el az ember útját és mind jajveszékél, rimánkodik, utza-hosszat nyomon követi az idegent és nem lehet tőlük megszabadulni, csak egy-egy részoldó árán. De alighogy belépünk a ghetto-ba — egyszerre eltűnnek a koldusok. Túl-zsúfolt, szük, girbe-görbe utcácskákban, udvar-nélküli házak között járunk. Fejünk fölött a kifeszített köteleken ott szárad a frissen mosott fehérnemű. Az emberek a házak előtt ülnek, szinte az utcán élnek az egész életüket, tereferélnék és vitatkoznak. A merre nézünk, mindenütt tipikus, keskeny, füledt levegőjű piszkos olasz vicolo-k... De koldusok nincsenek sehol. A ghetto nem koldul.

Már ezért is kuriózum a «citta eterna»-nak ez a talpalattnyi földje. De kuriózum főként azért, mert — ghetto. Egész Európában már csak alig egy-két metropólisban áll még ghetto és annál különösebb, szinte fonákabb valami, hogy Rómában, a kereszténység ősfészkében, a pápák székhelyén, a hol minden utcasarkon, minden ház falán, sőt minden apró bottegában is szent képek lógnak és Mária-mécsesek égnek, ebben a városban, a mely a mai emberi gondolkodásban magát a katolicizmust jelenti, — itt is élnek zsidók és kimondott ghettojuk van még ma is.

A zsidóságnak már az antik római császárok idejében is volt szerepe Rómában. Már a Krisztus előtti II. századból vannak följegyzések erre nézve, bár akkor még — mint a többi idegennek, azaz nem született rómainak — nekik sem volt letelepedési joguk a hét halom városainak falain belül. Pompejus óta azonban már itt laktak a mai ghetto helyén, a mai Porta d'Ottavia mellett, a mely azonban ekkor még nem volt kimondott ghetto.

Az első római császárság idejében különböző elbánásban részesültek Romulus városának zsidói, a kiket később a keresztényekkel

együtt üldöztek, majd a mikor a kereszténység állam-vallás lett, az új keresztények részéről folyt az üldözés ellenük. Ők azonban tovább is kitartottak az «örök város» mellett és kitartásukat siker koronázta. Elérték azt, hogy a pápai udvarokban is megbecsülték őket és nem egy pápának zsidó háziurova is volt.

IV. Pál, a nápolyi Caraffa-házból való pápa volt az, a ki a mai ghetto-t, mint kényszer-lakást jelölte ki a római zsidóság számára. 1556 július 26-án költöztek be ide az örök város összes zsidói, sirva és jajveszékelve, erre a mocsaras, maláriás helyre az Isolina Tiberina tőzomszédságában, a hol falakkal és láncokkal zárták el őket a külvilágtól. Házat nem vásárolhattak maguknak, de nehogy a házbérel kiszípolozhassák őket, törvényt hoztak — melynek neve «Jus Garza» volt — hogy a házbérelt sohasem szabad emelni a ghetto-ban.

Ez a kényszerletelepítés, erre az egészségtelen helyre, valóságos halalos ítélet számba ment a római zsidóság számára. De ők nem csüggedtek. Alig néhány esztendő múlva gyilkos pestis-járvány ütötte föl fejét Rómában, a mely sok ezer áldozatot szedett. Az utcákon csak lázas emberek és halottas kocskik jártak. És mégis a ghetto-ból, ebből a lázas, mocsaras helyről egyetlenegy zsidót sem ragadt el a rettenetes járvány, a minek oka egyrészt a rituális tisztaságukban, másrészt pedig elkülönítésükben rejlett. A ghetto falain belül nem támadhatott a veszedelem, kívülről pedig nem hurcolhatták be, épen a pápai tilalom folytán.

A pápai tilalmak pedig egyre szaporodtak. V. Pius elrendelte, hogy este, Ave Maria után, a zsidóknak nem szabad elhagyni a ghetto-t és a Porta d'Mariát láncokkal záratta el. Ugyancsak pápai rendelettel tiltották őket mindenféle és fajta kézműves foglalkozástól és ettől kezdve a zsidókat egyenest rákényszerítették, hogy asszonyaik kuruzslással, álomfejtéssel és jóslással foglalkozzanak, de viszont megengedték, hogy a zsidó bankárok a kölcsön adott pénz után — törvényesen — 18 százalékos kamatot szedjenek.

De voltak irtalmasabb lelkű pápák is. V. Sixtus például megkönyörült rajtuk és vissza-állította előbbi szabadságukat, 1586-ban ki-

bocsájtott «Christiana pietas infelicem Hebraeorum statum commiserans» bullájában és ettől kezdve megint fontosabb szerephez jutnak az «örök város» zsidói. Am ez sem tartott sokáig. XIII. Innocencius pápa ismét eltöltte őket minden ipari foglalkozástól és kereskedéstől, csak azt engedvén meg nekik, hogy ócska holmikkal sáfárkodjanak. És ekkor indult el Róma falai között azok az apró terméti ócskás-zsidók, a kiknek ivadékaik még ma is, batyús szákkal a hátukon, bejárják Romulus városát és egykedvűen, elnyújtva éneklük:

— Robba vé!
Ennek a két szónak dallama egyforma talán az egész földkerekségen. A melódianak csak épen a szövege más. Mert ez a két szó az olasz — *handlé* kiáltás.

A kényszer-lakásban és a kényszer-foglalkozásban azonban még nem merültek ki a pápai rendeletek. Más megpróbáltatás is várt rájuk. Már XIII. Gergely pápa arra kényszerítette őket, hogy hetenként egyszer keresztény prédikációt hallgassanak végig. Szombat esténként korbács-ütésekkel kergették a ghetto lakóit a *San Benedetto alla Regola* és a *San Angelo in Pescaria* templomokba, a hol dominikánus barátok prédikációját kellett végighallgatniuk és ha valaki nem figyelt a szónoklatra vagy elrövedezett, hát korbács-csapásokkal térítették magához.

Igy tartott ez IX. Pius uralkodásáig, a ki ledöntötte a ghetto falait és ettől kezdve a zsidóság Róma bármely részében lakhát. De a szegény sorsú zsidó nép nem igen él ezzel a jogával és a ghetto-ban még ma is közel ötezer zsidó lakik, pedig ez a kis hely ötöd-része sincs egy háromezer lakosságú kis városkának. Az egész ghetto ma már alig két-három-szor akkora mint a budapesti Orczy-ház, ez a magyarországi ghetto. A közepén ott fehérlik a díszes új zsinagóga, hatalmas kupolájával. Hőfőhé az egész épület, tiszta, barátságos és nagy fehérségével szinte kéri a régi, tarka-barka ghetto-ból. Alig néhány évvel ezelőtt épült és közel két millió lírába került, a melyhez nagyobb összeggel járult Róma mai polgármestere, a zsidó Ernesto Nathan és Luzzati, a volt miniszterelnök.

Balla Ignác.

A PORTA OCTAVIA.

A RÓMAI ÚJ ZSINAGÓGA.

KHEIR-EDDIN BARBAROSSA.

(A török tengeri hatalom fénykora.)

Az imént lezajlott első balkáni háború idején, a török-görög tengeri ütközetek során, a szinte legendáshírű «Hamidie» török pánczéloson kívül, még csak a «Kheir-eddin Barbarossa» nevű török hadihajó yitzi tetteiről esett gyakrabban szó. Ez utóbbi hadihajó neve a hajdan hatalmas török birodalom fénykora, tehát II. Szolimán, az «el Kanani» szultán uralkodása néhány érdekes eseményének emlékét idézi föl.

Még II. Mohamed szultán uralkodása végén, 1482-ben, bizonyos Jakub Jenidwardar nevű ruméliai spahi telepedett le Métalin (valaha Lesbos) szigetén, a hol egy görög pap özvegyét vette feleségül, kitől négy fia született. Ezek közül kettőnek: Horuk-nak és Kheir-eddin-nek, hazájuk történetében nevezetes szerepet juttatott a sors és II. Szolimán szultán kegye. Atyjuk halála után Horuk matrónának szegődött, míg Kheir-eddin a becsületes fazekas-mesterségre adta fejét. Horuk, a kalandos természetű ifjú azonban, az egyszerű matrónasorsból többre vágyott. Nyugtalan véréből, Konstantinápolyig meg sem állott s egy török gályán vállalt szolgálatot, a hol a gályarabok felügyeletével bízták meg. Csakhogy ezt a gályát a rhodosiak elfogták és összes személyzetét, köztük Horukot is, rabul ejtették. Két esztendőig szinylődött itt az evezőpadhoz lánczoltan Horuk, a süket-némát szimulálva; társai és rabszolgatartói, vörös hajáról és szakálláról «Barbarossa» névvel tüntették ki. Sikertelen azonban megszöknie s egy kalózhajón eljutott hazájába: Métalin szigetére, a hol öccsét: Kheir-eddint, a fazekast is rábírta a kalózkodásra.

A görög partok mellől, a hol egy török gályát fogtak el, elkalandoztak a szicíliai partokig: itt ismét egy nagy hajót kerítettek hatalmukba, a mely háromszáz spanyol katonával, köztük hatvan nemes ifjú, — Nápolyba igyekezett. Ezután a tuniszi partokat keresték föl, a hol a szultán szívesen fogadta a két kalandor ifjút és rájuk bízta a legnagyobb hadigályának parancsnokságát. Hírük ekkor már rettegett volt s Szelin Euteni király Algirba hívta meg őket, hogy rájuk bizza a spanyoloktól megszállott Penon várának ostromát. A két testvér Matifou-foknál kötött ki s háromszáz elszánt török harezos élén Algirba vonult, hogy onnan intézze a támadást a spanyolok ellen. A mikor azonban a város közelébe értek, a gyanútlan helyőrséget lefegyverezték s Horuk és Kheir-eddin benyomultak a király palotájába és Szelin királyt a fürdőjében megfojtották. A megrémült lakosok meghódoltak és Horukot királylányá proklamálták, a

ki most már a spanyolok ellen fordult, hogy kiüzze őket országából. Am ez a vállalkozása balul ütött ki, mert 1518 május havában a spanyolok ellen vívott ütközetben maga is elesett.

Kheir-eddin tehát most már magára maradt, de örökölte bátyja kalandos természetét, nyugtalan véréét, sőt a «Barbarossa» nevet is. Szolimán szultánhoz legott követet küldött és fölajánlotta Algir hódolatát, természetesen megfelelő ellenérték fejében. A nagy szultán kapott az ajánlaton és a követet kétezer török fegyveres kíséretében küldte vissza, egyúttal kinevezvén Kheir-eddint az afrikai török birodalom helytartójává. Kheir-eddin szerencseosillaga most kezdett igazán fölragyogni; hatalma kiterjedt csaknem az egész Földközi-tengerre, s nevét rettegette emlegették az európai partok mentén is. Már épen Cadix ostromára indult hatvan hadigályával, mikor Szolimán szultán, Ibrahim pasa tanácsára, Kheir-eddint Konstantinápolyba hívatta, hogy reá bizza a Doria Andrea ellen induló török hadiflotta parancsnokságát.

Ismeretes ugyanis, hogy Solimán szultán a Habsburg-ház nagy hatalmának letérését tüzte ki célul s e végből szövetségre lépett I. Ferencz francia királlyal. A török hadiflotta tehát egyesülnie kellett volna a francia szövetséges hajóhaddal, ámde az egyesülést Doria Andrea 1543-ban Nizza közelében meghiúsította.

Az ekkor már hetven esztendő Kheir-eddin, a vereségek után boszút lihegve, a spanyol és az olasz partok mentén portyázásra indult, tüzzel-vassal pusztítván mindent, amerre járt. Messzinát, Nápolyt kegyetlenül megsarczolta, a pápát megfenyegette, majd Fundi (most Fondi, Caserta-tartományban) város ellen fordult, melynek védtelen lakóit kardélre hányatta.

Ezután Tuniszt foglalta el Kheir-eddin, a kit azonban V. Károly csapatai rákövetkező esztendőben kiűzték onnan.

A következő esztendő tavaszán Szolimán szultán, hatalmas hajóhad élén, Velence ellen küldte Kheir-eddint, a ki Doria Andreát Preveza közelében megverte, mire Velence kénytelen volt békét kötni a szultánnal, a kinek 300,000 aranyat fizetett. Ugyanakkor V. Károly eredménytelenül ostromolta Algirt, a melyet Hasszán, a szárd renegát, Kheir-eddin hűséges helytartója, sikerrel védelmezett. I. Ferencz francia király most elérkezettnek látta az alkalmat, hogy V. Károly császárra döntő csapást mérjen. E célból még szorosabbra fűzte a szövetséget Szolimán szultánal, a ki újabb, százötven gályából álló flotta élén ismét Kheir-eddint küldte segítségére. Kheir-eddin 1543 június 20-án ért Dél-Olaszország partjai elé. Reggiori megsarczolt s lakóit

rabságra vetette. A foglyok közt volt a kormányzó, Gaetano Diégo tizennyolcz éves leánya is, kinek szépsége annyira elbájolta a vén kalózt, hogy annak rendje és módja szerint feleségül vette a gyönyörű leányzó.

Kheir-eddin július 5-én érkezett Marseille elé, hogy fölajánlja szolgálatát a francia királynak. I. Ferencz azonban nem merete legott igénybe venni a szultán segítségét, s a harc tüzetől égő, de tétlenségre kárhoztatott Kheir-eddin a szakállát tépte haragjában. Végre mégis parancsot kapott, hogy induljon Nizza ellen.

A sikertelen ostrom fúradalmait Toulonban pihente ki Kheir-eddin s a telet is ott várta be; de itt vesztogelt tétlenül 1544. év nyaráig, a mikor is a cresp-i béke végett vetett a háborúnak. Kheir-eddin roppant nagy összeget követelt kárpótlás czímén a francia királytól, a ki azonban nem tehetett eleget a követelésnek, mert kincstára kongott az ürességtől. Csakhogy ezzel ugyan nem rázbhatta le a nyakáról a kapzsi embert, a ki csapataival messze bekalandozta Franciaország belsejét és fosztogató csapatai Provenze kalászos mezeit is letarolták s rablánczra fűzték az asszonyokat és a leányokat. Kheir-eddin még a templomok harangjainak szavát is elnémította! Végre azonban sikerült I. Ferencz királynak nyolczszáz ezer tallért valahonnan fölhozni s ezzel az összeggel lecsillapítani a «szövetséges» pasa haragját. Ezenfelül a francia király parancsára elegendő élelmiszert látták el a török gályákat, a melyek most már tömegtelen hadizsákmánnyal megterhelve, indultak vissza Konstantinápolyba. A telhetetlen Kheir-eddin azonban még útra jette Genovát, Elbe szigetét, Toscanát, Calabriát és Sziciliát, mindenütt rengeteg zsákmányt harácsolván össze.

Kheir-eddin mint győzedelmes hadvezér vonult be Konstantinápolyba, a hol a nép új-jongva fogadta. A tömegtelen hadizsákmányból valamennyi pasának és előkelő udvari dignitáriusnak juttatott ajándékokat a ravasz kalózkirály; a rablánczra fűzött mindkét nembeli foglyokból, a legkülönbébb drágaságokból és ékszerekből bőven jutott kinek-kinek ajándék. De nem sokáig élvezhette kalandos életének sikereit: két év múlva, 1547 május havában, nyolczvan éves korában, a mértéktelen gyönyörök és dorbézolások következtében meghalt.

Am a tüzzel-vassal kicsikart diadalok nem jártak maradandó sikerrel. Ismeretes ugyanis, hogy Don Juan d'Ausztria 1571 október 7-én a lepantói tengeri ütközetben a török hajóhadat megsemmisítette és tizenkétezer keresztény foglyot kiszabadított a török rabságból. Ez a vereség adta meg a törökök tengeri hatalmának a halálos döfést. *

MENNYEZETES ÁGY ÉS AGYAG-EDÉNY GYÜJTEMÉNY A KARCZAGI NAGYKUN-MÚZEUMBAN.

NAGYKUN-MÚZEUM.

A Nagyalföld délibábos rónáján, a hajdani kunkerület székvárosának, Karczagban bensülött, ma is büszkén hivatkoznak ősi nemzetségükre, — s a dicső nagykunok leszármazottainak vallják magukat. Hagyomány van róla, hogy az utolsó ember, a ki a kun nyelvet beszélte, Vavró István karczagi ember volt s 1720 körül halt meg.

De a letűnt nemzedék a feledés homályába borult s az újabb generáció napbarnította fiai

nem sokat tudnak már mesélni régi őseikről s dicső eleiknek emlékét eddig legfeljebb szívük mélyén őrizték, látható jelei és emlékei nem igen voltak. Apáikról rájuk maradt emlékeiket féltve őrizték a házuk rejtett helyein s profán kíváncsi szem azokhoz nem igen férközhettek.

De most már büszkén mutogatják múzeumba összegyűjtött régiségeiket. A jellegzetes néprajzi tárgyak illetékes helyükön kerültek a vidéki kultúra emelésének szolgálatába.

zül való kun-asszony, a ki Jóó András lelkész mellett a legambiciózusabb és legnemesebb tevékenységet fejtette ki a múzeum létesítése körül, s a kinek egyszerű lelkében a műzeumi-kultusz termékeny talajra talált.

A múzeum a város székházában van elhelyezve s értékes, de egyben új komplexumát is adja a muzeális tárgyaknak, mert a kun néprajzi tárgyak illetékes helyükön kerültek a vidéki kultúra emelésének szolgálatába.

Iff. Bujk Béla.

A menyasszony és vőlegény.

A nászmenet felvonulása a templomhoz.

Dr. HOFER KUNO SVÁJCSI ATTASÉ ÉS GRÓF DESSEWFFY ILONA ESKÜVŐJE TÁTRALOMNICZON. — Spády Géza felvétel.

A KISKUNFÉLEGYHÁZI ÚJ VÁROSHÁZA. — Tervezte Morbitzer Nándor.

NAGY LAJOS KIRÁLYUNK HÁZA NAGYSZOMBATBAN.

Nagyszombatban, az esztergomi primások egykori székvárosában, a hol századokon keresztül fényesen virágzott a magyar kultúra, van egy három utcára nyíló, emeletes, sárgára mázolt ház. Azt tartja a hagyomány, hogy Nagy Lajos király ennek a háznak egyik szobájában vette magához az utolsó szentséget és egyikeben a merészen ivelt szobáknak búcsúzott el eredményekben gazdag, fényben, kultúrában dicsőséges életétől az 1382-ik esztendő szeptember havának 11-ik napján. Két emléktábla is megőröki a magyar históriának ezt a nevezetes dátumát, az emlékezés kegyelele ott él sok magyar szívben, de a ház, a hol a nagy király alkotó ereje utolsó dobant, ma nem a kegyelet, hanem a huszadik század kegyeleteket romboló anyagias életének bélyegét viseli minden részén.

A három utcára néző épületnek voltaképpen csak az a része keletkezhetett a tizennegyedik században, vagy ez előtt, a mely a Nagy Lajos-utcai kapun belől balra esik. Régi írások mesélnek arról, hogy a kapu helyén valamikor patak csörgedezett, erre vallanak az udvarnak kerekre mosott kavicsai is, ott, a hol ma az udvar van, abban az időben utca lehetett és csak két szoba viseli magán hatodfélszáz esztendő bélyegét. Az a két szoba, a melyeknek egyikeben mosókonyha van, a másikában pedig a háztulajdonos jóvoltából most még egy hatvan éves öreg tót asszony: Micsa Rozine lakik. Merészen ivelt szobák ezek, az egyik kiugró keresztgerendákkal, a melyek a padlón végződtek valamikor. Ma már elvesz a végződésük a talajban.

Az idő, meg az emberek feltöltötték a szobákat. Talán az emberek jobban, mint a századok. Ennek a háznak még mindegyik gazdája azt hitte, hogy mérhetetlen kincs fekszik valahol a föld alatt. Astak mindenféle, feltúrták a földet, a kiásvott homokot pedig behányták a szobákba. Így azután kis, szűk udvari szobák lettek a helyiségekből, pedig azokat nagyobbaknak tervezték a régi mesterek és a feltöltött boltozatok, a melyek a régi gót stíl bélyegét viselik magukon, még ma is azt mutatják, hogy tágas termek voltak a gerendák alatt. A mosókonyha kazánjainak gözétől lekopik a vakolat, a mit nem tudott elpusztítani annyi század, azt most lustrumok alatt tönkre teszi a kegyelethiány.

Sokáig azt hitték, hogy a szomszédos Somogyi-féle barokk-stílusú házban halt meg a nagy király. 1879-ben a pozsonyi Toldy-Kör ezt a házat is jelölte meg emléktáblával és ekkor került az igazi Nagy Lajos-féle ház Deák Ferencz- (akkor Pék) utcai falára ez a különös szövegű emléktábla:

Nagy Lajos királynak
valódi halálórási háza és szobája
1382 szeptember 11-én.

Később a Toldy Kör megállapította, hogy nem a Somogyi-féle házról beszél a hagyomány, megállapították, hogy az említett szobák boltívei vallanak a XIV. század izlésére és Nagy Lajos halálának ötszázéves fordulóján a ház akkori tulajdonosa, Popovics Sára a Toldy Kör indítványára a ház homlokzatán, de most már a Nagy Lajos-utcai részen, a következő felirású táblát helyezte el:

Ezen házban
mely egyes udvari részeiben
a XIV. század elején épült,
húnyt el
a nemzedékek óta fennálló
hagyomány szerint
Nagy Lajos
Magyarország dicső királya
1382 szeptember 11-én.

A félszázados évforduló alkalmából
a pozsonyi Toldy Kör indítványára
ezen emléktáblát kegyeletből emelte
Popovics Sára háztulajdonos.
1882.

A míg a ház Popovics Sáráé volt, kegyelettel őrizték a régi falakat és gondot fordítottak arra is, hogy a két szoba fennmaradjon. Később ócskavaskereskedőhöz került az a két lámpa, a melyeket kovácsolt vasból készítették, szemtanuk állításai szerint remekei voltak a kovácsiparnak és minden esztendőben csak egyszer gyult világosság bennük:

A NAGYSZOMBATI RÉGI EGYETEMI TEMPLOM FŐOLTÁRA.

szeptember 11-ikén. Elkotyavetyélték a faragott czimeres köveket is, a melyek közül nem egy hever az udvaron, a flaszterkövek között. A mostani tulajdonos, özvegy Herzog Lipótné semmivel sem törődik, csak azt várja, hogy hatóságok, testületek óriási összegért béreljék ki tőle azt a két szobát, a melyek egyikét ingyen lakja a Micsa Rozine, a másikban pedig mosóteknők hevernek a keresztgerendák alatt. Látogatók mostanában nem igen keresik fel a házat. Legutoljára gróf Apponyi Albert volt ott Jedlicska Pál érseki helynöknek, a tudós historikusnak társaságában. Nem tudták a szobába menni, mert Micsa Rozine munkában volt és magával vitte a szoba kulcsát. A legértékesebb eset különben, hogy ez a szoba nyitva van. Tavaly augusztusban Ferdinand bolgár király látogatta meg.

A nagyszombati rezidencia tudós ura, a ki agilis tagja a Műemlékek Országos Bizottságának, legjobban fájja, hogy a ház ma olyan elhanyagolt állapotban van. Nagyszabású agitációhoz kezd a közel jövőben és agitációjának bizonyosan meg is lesz a kívánt eredménye. A kiváló főpapnak előreláthatólag sikerül aktivításra bírnia az illetékes tényezőket és rövidesen talán olyan állapotban lesz a két bolthajtásos szoba, a minőt Nagy Lajos emléke méltán meg is érdemel egy utókortól.

Különbözik ez az egyetlen régi jelentős épülete az ősi városnak, a melyet nem őrizett meg a kegyelet. A régi utcák tele vannak régi falu házakkal, a melyeknek históriája erősen kapcsolódik bele a magyar históriába.

Régen, már a tizennegyedik században jelentős szerepe volt a városnak. Szívesen fordultak meg falai között az Anjouk, de tulajdonképeni szerepe csak akkor kezdődik, a mikor az esztergomi érsekség 1532-ben ide menekült a törökök elől. A város 1543-ban állandó szállást ajánlott föl az egész káptalan részére, ő maga is, meg az iparos- és kereskedő céhek altáriákat, vallásos alapítványokat létesítettek és csakhamar fölépítették a primás rezidenciáját, ebben a rezidenciában lakott Pázmány Péter, a ki működésének bélyegét rányomta székvárosára. A nagy primás, korának egyik legnagyobb államféria teremtette meg a mai magyar tudományos egyetem alapjait abban a hatalmas épületben, a mely még ma is büszkén hirdeti a mai felsőbb oktatás születését. A Pázmány-egyetem ma a Pázmány-téren van, valamikor ez a tér a «Forum Academicum» nevet viselte.

Hatalmas négyszög alakú épület, az okkupáció után az invalidusok háza volt, hogy azonban az invalidusok részben felgyógyultak, részben elhunytak az épületben a 71-ik gyalogezred egyik zászlóalját helyezték el. Újabbban a káptalan szemináriumnak szerette volna az épületet felhasználni és bár az épületre való jogát elismerték, csak a helyiségek egyik részét akarták rendelkezésére bocsájtani.

Ekkor az egyház teljesen lemondott a jogáról. Az épület dél-északi irányban alkot egy hatalmas négyszöget. Déli oldalán van az egykori egyetemi templom, másik három oldalát a monumentális egyetemi épületek foglalják el. Először az 1615-ben újra letelepedett jezsuiták kezdtek itt tanítani. Öt osztályú gimnáziumot létesítettek 440 tanulóval. Később a tanulók száma hétszázra emelkedik, mert Pázmány egy szemináriumot és két konviktus létesít.

Az egyetem alapjait Dobronoki György kollegiumi rektor 1635-ben teszi le. Pázmány Péter 100,000 forinttal megalapítja a teológiai és filozófiai fakultásokat. Megkezdik az építést a keleti és nyugati oldalon, itt már emeletesek a helyiségek, az északi részt akkor még nem építették be, itt csak később emeltek helyiségeket, Losy, Lippay primások megalapítják a jogi kart és az épületet a keleti szárnyon kétemeletesé fejlesztik, kiépítik azt a templom déli faláig. 1667-ben megkezdődnek a jogi előadások is, az éjszakai szárnyon helyezik el a híres egyetemi sajtót, majd Mária Terézia a negyedik fakultást: az orvosit is megalapítja az egyetemen. 1770-ben ezen a szakon világiak is tanítanak már. II. József 1773-ban eltörli a jezsuita rendet és a tanítást most már világi és szerzetes papok végzik. 1777-ben Budára költözik az egyetem minden felszerelésével, nemsokára a primások is elhagyják a várost és Nagyszombat elveszti nagy jelentőségét.

A régi egyetem déli oldalán épült barokk-stílusú, kéttornyú templom páratlan az egész világon. Eszterházy Miklós nádor építette, 80,000 forint készpénzt adományozott az építési költségekre, de ő adta a fát, követ és az anyagok szállítására szolgáló szekereket is. A templom alaprajza bazilika jellegű, oldalcsarnokaiba azonban 4—4 oltárt tettek és így ezek külön kápolnákat képeznek.

A főoltár, velencei mesterek páratlanul szép alkotása, 1640-ben készült el. Ma hivatalosan is műemléknek van nyilvánítva. Negyven hatalmas szobor díszíti, alul az ő és új testamentum egyes alakjai, legfelül pedig a magyar szentek jelennek meg óriási ikonostáblában, a mely egy maga 10,000 forintba került. Nyolcz trófeum csúgja a templom falain, az Eszterházyiak czimerei, majd Ocskay Imréné következik. A reliefek és az oldaleszernokok medaillonjainak freskói is páratlanul szépek, bár ez utóbbiak csak most tűntek elő.

1809-ben a francziák tanyázták a templomban. Morvamezőről, Aspern mellől a nagy vereség színhelyéről, jöttek Napoleon katonái és Győr felé igyekeztek. Itt laktak a templomban és kegyetlen vandalizmust vittek véghez. Az oltárok mellett tüzet gyújtottak, az Isten házában dorbézoltak és a mikor elvultak, restaurálni kellett az egész sekrestyét.

Érdekes két kép van a templom sekrestyéjében. Az egyikben Mária neve betűinek szokásos csoportosítása, a másikon az I. H. S. van kihimezve. A kép hátán ez a magyarázat olvasható: ghymeszi Forgách Pál püspök édes leányának a hajából készült a XVIII. század elején. Ennek a magyarázatnak érdekes históriája a hátere. Forgách püspök, az ország egyik legvagyonosabb főura ugyanis csak neje halála után lépett a papi pályára, egyetlen leánya Clarissa pedig apáca lett.

Ez a három épület: Nagy Lajos háza, Pázmány egyeteme, az Eszterházy-templom legnevezetesebb épületei a régi Nagyszombatnak. Van kívülük még egész csomó, a melyeknek falait ugyancsak századokkal ezelőtt építették a mesterek, de egyik sem kapcsolódik bele olyan erősen a magyar históriába, mint azok, a melyeket itt felsoroltunk. Becsések ezek nekünk magyaroknak, mert volt idő, a mikor innen irányították a kultúrát meg az ország sorsát. Az «ecclesia militans» itt született meg, de itt is született meg az ellenreformáció annyi fontos vitáirása, a melyek mindegyike egyházirohadalomtörténeti és nyelvi szempontból legkiválóbb maradványa hosszú deceniumoknak. Ma már szolgálhatnak más célt az épületek, de emléküket azért sohasem törölni ki a históriából és az emberek szívéből az idő.

Paul Job.

1. A ház udvara. — 2. A ház a Nagy Lajos-utca felől. — 3. A király volt házában egyik szobája; most mosókonyha. — 4. A ház a Deák Ferencz-utca felől. — 5. Az a szoba, melyben a király meghalt, jelenlegi állapotában.

NAGY LAJOS KIRÁLYUNK HALÁLOZÁSI HÁZA NAGYSZOMBATBAN. — Jolly Gyula félvétel.

AZ ALFÖLDI FÖLDRENGÉSEKRŐL.

A földrengéseket általában ritkán előforduló elemi csapásnak tekintik mindenki, olyannak, a melyről úgyszólván már csak a katasztrófa megtörténte után tudunk meg valamit. Kéthárom évtizeddel ezelőtt még a tudomány sem tudott többet róluk, még remény sem volt arra, hogy közelebbről megismerjük a természetnek ezt a legmisztikusabbnak látszó tümenyét, ma azonban a földrengések tudományának, a seismológiának csodálatosan gyors fejlődése máris elvezetett odáig, hogy nagyon kevés idő választ el attól, hogy a földrengéseket biztosan meg tudják jósolni is.

Mindjárt akkor, mikor komolyan neki fogtak a földrengések tanulmányozásának, kintint, hogy a földrengések távolról sem olyan ritka tümenyek, a melyeknek addig látszottak, míg csak a katasztrófát okozókról vettünk tudomást. Még olyan kis területen is, mint hazánk területén, lépten-nyomon van földrengés — természetesen és szerencsére csak kisebb erősséggel, nem nagy kárt okozó — azonban ezek nagyobb részéről alig hallunk nagy ritkán valamit. Ez év január 20-án hajnali öt órakor Zenta környékét riasztotta fel egy eléggé erős rengés, a mely itt-ott kéményeket döntött le, falakat repesztett meg s biztosan nagyon kevesen vannak mégis, a kik hallottak róla s emlékeznek arra az egy-két soros hirre, a melyet a napilapok szenteltek rá.

Magyarország földrengési viszonyai ma még távolról sincsenek teljes részletességgel felidőve, azonban az eddigi eredmények már magukban is rendkívül érdekesek s olykor meglepők is. Nagyjában ismerjük már hazánk ama területeit, a melyek állandóan ki vannak téve a földrengéseknek, a melyeknek a Muraköz, az Alduna vidéke, a Nagy Alföld szélei, Borsod, Bereg, Ermellék, aztán az Erdélyi Medence — míg ezekkel a nagyrészt sík, vagy dombos rengésterületekkel szemben a Kárpátok masszív, nyugodt hegylánczaiban csak a legkritikább esetben van földrengés, bizonyosságul annak, hogy itt a föld mélyében hosszú időre szóló nyugalmas egyensúly állott be. Az első eredmény tehát az, hogy Magyarországon a lesüppedt, kiegyenlítődtől, vagy a nivellálódás alatt levő vidékeken vannak földrengések, a geológusok nyelvén szólva a fiatalabb korú földrétegek környékén, olyan helyeken, a hol kétségtelenül kimutatható *tektonikus vonalak* vannak. Röviden elmondhatjuk, hogy mik ezek a tektonikus vonalak? A föld kérge, a süppedések, a belső összehúzódás folytán beálló súlyedések darabokra szakgatták, a mint például egy jégtábla összetöredezik s az egyes részek egymásra türemlenek. A földrétegekben is ugyan így történt, nemcsak a közvetlen felszínen, hanem a mélyebb rétegekben is és a rejtések mentén a kéreg egyik darabja a másikhoz képest felemelkedett, vagy lesüppedt. Később mindenféle erők közreműködése révén a két kéregdarab magasság különbségei kiegyenlítődnének, a kiemelkedő rész lekopik, a mélyben fekvőre újabb rétegek rakódnak le, de a törés, a vetődés megmarad s az irányát, a tektonikus vonalat a geológus legtöbb esetben könnyen meg tudja állapítani. — Így például a Budai hegység kemény kőzeteiben, a Dunántúl tengeri rétegei közt úgyszólván első szempillantásra megláthatók a törésvonalak, míg az Alföldön geológiai kutatásokkal csak egyes tektonikus irányok állapíthatók meg, mint például a Kőbánya-Czegléd közt elhúzó, a melynek mentén a tőle észak-keletre húzódó halmokban régibb kőzetek emelkednek az Alföld szintje felé. A Tisza mai medrét is egy hosszasan elnyúló, Titeltől egész Szolnokig tartó törés szabta meg s bizonyos, hogy az Alföld alatt még egész sereg tektonikus vonal van, mert a mikor az Alföld lesüppedt, akkor okvetlenül darabokra is tört a földkéregnek az a része. Ezeket a törésvonalakat azonban csak a földrengések segítségével lehet majd apróra megállapítani.

A törések, súlyedések után a földkéreg nem juthat azonnal nyugalomba. Az egyensúlyhoz az szükséges, hogy a megtört, meghajlott rétegek kismuljanak ismét, lehetőleg vízszintesen helyezkedjenek el, ép úgy a hogyan a föld felszínén is megnyilvánul a nivellálódás felé

való törekvés. Azonban az egyensúly csak lassan, fokozatosan következhetik be, mert hiszen ha a különböző kőzetek rugalmasak is, a rájuk nehezedő nyomás nem engedi meg, hogy a rugalmas erők megnyilvánuljanak akadálytalanul. Magától értetődő, hogy ennek következményeképpen a föld belsejében különösen a tektonikus vonalak mentén állandó és természetesen mindig fokozódó feszültség uralkodik, a mely feszültség addig nő, a míg felül nem mulja a kőzetek szilárdságát. Mikor ez bekövetkezett, a feszültség kiváltódik egy zökkenésben, a kőzetek megbomlanak s a bomlás után újabb elrendezkedés áll be, a mely egy fokkal megint megközelíti a nyugalmas egyensúlyt. Még esetleg néhány kisebb zökkenés és zuhanás történik s aztán egy időre nyugalom áll be, a míg az újabb feszültség lassanként megint nem jut érvényesüléshez. Mindezt pedig a föld felszínén egy-egy földrengés adja tudtunkra, mert a mélyen a föld belsejében történt zökkenést a felette levő földtömeg olykor megsokszorozva továbbítja. A földrengésekből tehát megállapíthatók a törésvonalak helyzetei és tovább haladva e törésvonalok beható ismerete után, annyit máris meg tudunk állapítani, hogy milyen vidéken lesznek, vagy lehetnek földrengések.

A legutolsó nagyobb magyarországi földrengés, az 1911 július 8-iki kecskeméti földrengés adatainak feldolgozása nagyon szép példát adja annak, hogy egy-egy rengés mennyit árul el a föld belsejének állapotáról. Valamennyi megfigyelés eredménye egy térkép, a melyen folytonos vonallal vannak összekötve azok a helyek, a melyeken a rengést ugyanolyan erősen érezték. Ezek a szabálytalan alakú vonalak, az izoszeizták, sok mindent elárulnak, habár első pillanatban épen a szabálytalanságuk miatt nem sokat mondóknak látszanak. Igaz, hogy egy ilyen rengés-térképből még nem lehet biztos következtetéseket vonni, de azért nagyon sok tekintetben érdekes felvilágosításokkal szolgál már egyetlen izoszeizta vonal is. A kecskeméti földrengés térképén a legszembetűnőbb az, hogy egyrészt Pilis és Czegléd vidékén, másrészt Tiszaföldvár környékén is csaknem olyan erős mértékben érezték a rengést, mint Kecskemét közvetlen közelében, a mi arra vall, hogy ezeken a helyeken a kecskeméti rengés rázkódtatása

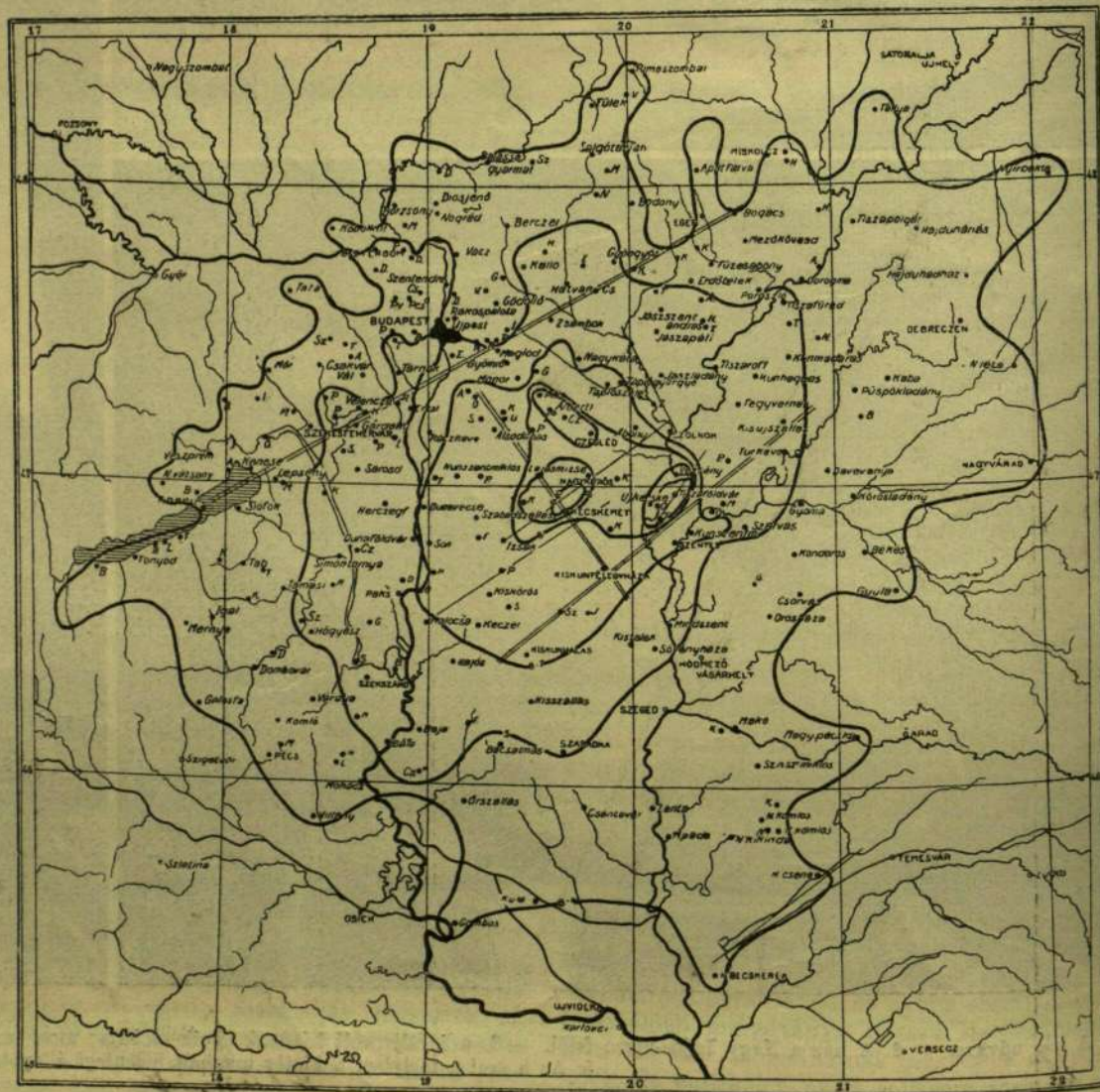
határozottan erősebb visszhangra talált, azaz itt a föld belsejében uralkodó feszültség nagyobb fokozaton van, más szóval e helyek alatt törésvonalaknak kell lenniük.

A július 8-iki nagy rengés a maximuma volt a június 1-től egész szeptember 23-ig tartó földrengés-rajnak. Ot hétig készült a rengés s e készülődés apróbb földrengésekben nyilvánult meg, ép úgy, mint a mikor egy faág hajlítunk meg, előbb apró szilánkok törnek le belőle s csak később törik ketté az egész ág. A legerősebb, az igazi zökkenés után már csak mindinkább gyöngébb utórengések fordultak elő, a melyek alatt a rengés fészkeiben — körülbelül négy kilométer mélyen Kecskemét alatt — véglegesen nyugalomba jutottak a földrétegek. Kecskemét környékén azóta nem volt és valószínűleg sokáig nem is lesz jelentősebb földrengés.

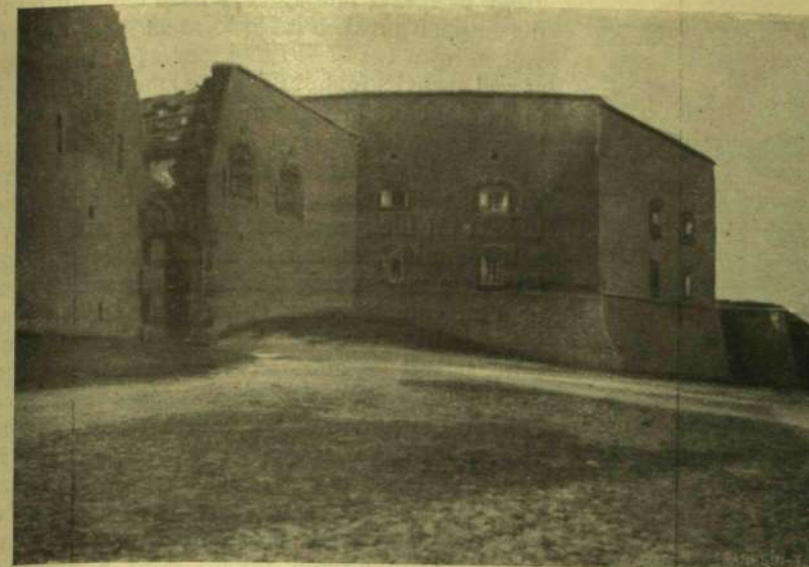
A régebbi nagyobb földrengéseket végig tekintve, egy rendkívül érdekes következtetésre jutunk.

A kecskemétihez hasonló nagyobb földrengések az 1763-iki komáromi és az 1810. évi január 14-iki móri rengések voltak. Komárom vidékén már vagy száz év óta nem volt földrengés, Fehérmegyében ugyancsak hosszú évtizedek óta nyugodt a föld, míg most legújabbban Kecskemét alatt mozdult meg a földkéreg. Nagyon közelfekvő az a következtetés, hogy e három rengés között szorosabb kapcsolat van. A törés vonal mentén való súlyedés Komárom vidékén kezdődött el, aztán folytatódott Mór környékén, a hol a rétegek követték a Komáromnál elkezdődött nyugalomba helyezkedést, majd pedig most Kecskemétnél simultak el az ellentétek a föld gyomrában. Ha ez az összefüggés valóban meg volt és nagyon valószínű, hogy így van, akkor csaknem egész biztosan állíthatjuk azt is, hogy *Kecskemét környékén nem lesz többé nagyobb földrengés* legalább is belátható időn belül, ellenben tőle keletre a Tisza partjain kell várunk a Komáromnál megkezdett súlyedés újabb zökkenéses megnyilvánulását. S ez a jövődéli rengés utolsó is lesz a sorozatban, mert a Tiszától keletre a földrétegek ismét emelkednek a Kárpátok felé, a rengés tehát nem terjedhet erre felé, mert hiszen előbb a magasabban fekvő rétegeknek kell elkezdeniük a súlyedést.

Sztroky Kálmán.

AZ 1911-IKI KECSKEMÉTI NAGY FÖLDRENGÉS TÉRKÉPE.

A CZITADELLA BEJÁRATA.

A BUDAI CZITADELLA TITKAI.

Annyi naiv legendát, kalandos mesét talán egyetlen építkezésről se szöttek nálunk, mint a gellérthegy-i citadelláról.

Budapesti őslakók mint regényes középkori várat emlegetik, noha voltaképp aránylag egészen fiatal. Csak most lesz 60 esztendeje annak, hogy fölépült s a tüzérgyűk dobogtatták meg a nagy fővonalhidat.

Szomorú időkben, 1853-ban készült el a citadella. Az idegenből ideszarmazott Kasselik Ferenc tervezte és építette. A hegyi erősségben a fővárosra állandó fenyegetést láttak jó sokáig a hazafiak. Az ágyúk lövései is mind «azért» fordulnak Pest felé, ámbar csaknem ugyanannyi rácos ablak néz a citadellából a budai hegységek, meg a Fehérvári-útnak, mint Keletre.

Égész mondanakor élt a fővárosban a citadella ágyúiról. Szinte közhit volt, hogy minden nevezetes központnak, vagy intézetnek meg van a maga ágyúja, a mely mindig a maga célpontjára van szegve tüzokádó torkával. A képviselőházat, a vármegyeházát is, meg a híres Komlókeret is külön ágyúval tisztelte meg a néphit, a mely azt tartotta, hogy minden ágyú mellett készen áll a tüzer s ha egyszer megadják a jelt, elbődülnek az ágyúk egyszerre: jaj akkor a szegény Pestnek.

A szép romantikának ma már vége van. Kiderült, hogy azok a puskaállások meg dinamittal töltött földalatti folyosók csak az emberek fantáziájában voltak meg. Jámbor tüzer-katonák tanyáztak ott, a kiknek a kilátásuk főséges volt onnan, de az életük retentetesen unalmas. Dolguk voltaképpen nem is akadt egyéb, mint ünnepességek idején a díszlövészek elpuffogatása, meg a rengeteg nagy jelző-kosarak felvonása a hosszú póznákra, ha alulról vagy felülről személyszállító hajó közeledett a Dunán.

Van azonban a citadella történetének egy nevezetes fejezete is. A hatvanhetes év végével a királyi fiskus vezetésével megindult egy

A KAZAMATÁKBÓL.

nagy pör egy csomó fővárosi munkás ellen, a kikről a vádlevel elmondta, hogy összeküldték a citadella ellen, meg akarták támadni és le akarták rombolni. A monstre-pör általános fölmentésel és nagy kudarczsal végződött.

A citadella azután már nem igen szerepelt. Legfőképpen mint a főváros legföltünőbb látnivalója provokált sok mindenféle tervet. Gróf Széchenyi István szeretett volna a helyére egy panteont építtetni a nemzet nagyjainak emlékére. A terv érdekében Róza Péter városi tanácsos később röpiratot is írt. Egyesek Árpád óriási szobrát, mások meg a szabadság szobrát szerették volna a helyére állítani. Később, a mikor aktuálisá lett a citadella lebontásának kérdése, Jókai Mór a mellett kardoskodott, hogy ne bontsák le, ültessenek benne pálmakertet, csináljanak múzeumot.

BETÖRŐK RÉGI RETTEKHELYE.

A FELLEGVÁRI SZÜKSÉGLAKÁSOK GYEREKEI KOCZKÁZNAK.

A CZITADELLA EGYIK UDVARÁBÓL.

A terv elaludt s nemrég bővített alakban föléledt. Nagy mulatóhelyet, sőt játékbankot is akartak ott csinálni, de a margitszigeti hatalmasabb plánum óta suthakerült a gellérthegy-i terv. Tizenöt éve, — a mikor a katonai hatóság átadta a citadellát a közmunkatársaknak, — kiránduló-hely csak s újabban még — nyomortanya.

Rendkívül érdekes a fölegvár egész építkezése. Konstatálták róla, hogy a modern ágyúk korszakában bizony már alig felelne meg hivatásának, mert magasabb fekvésű helyről, például a Svábhegyről, rommá lehetne lövöldözni. Ámbar az anyag, a miből épült, oly szilárd, mintha örök életre szánták volna. Óriási falai: csupa természetes. Belül meg valóságos fényűzést fejtett ki építője. A bástya körül a széles Rundgang, a hol az őrszemek sétálgattak, gyönyörű fehér márványból készült és tükörsima színe ma is oly tiszta, mintha minden nap megmosnák. A bejárat mélyen fekszik és a kapun belül az első kisudvar nem nagyobb, mint 10 négyszög méter. Innen a tágas nagyudvarba keskeny lépcső vezet föl, a melyen egyszerre alig fér el több egy embernél. Pedig a felső udvarban vannak az istállók és az ágyúszínek. Vajjon miképp hozhatták föl ide a hatalmas ágyúkat, hogyan tudták ide fölvezetni a lovakat? Megtaláljuk rá a feleletet, ha a meredek szélén ágaskodó vasdarura visszaemlékszünk. Ennek a darúnak segítségével vonták föl az ágyút is, a lovat is és vele bocsátották ismét le, ha a tüzerék gyakorlatra vonultak ki.

A sűrűn egymás mellé épített lőrészek már nem meredeznek ágyúk, — mind elvitték örökre. A kazamaták legénységi szobái is kiürültek, csak a deszkapolcok maradtak egy-ideig a falakban, de ellopták azokat is.

Betörők, tolvajok félelmes buvóhelye lett a citadella, veszedelmes razziákat kellett a rendőrségnek ott tartania. Pár éve pedig szükség-lakásokul adták ki az összes helyiségeket: legalább így valami hasznát veszik a hebeburgyán épített fölegvárnak. Tábóri Kornél.

PENTELEI MOLNÁR JÁNOS FESTŐMŰVÉS 'GILI' NEVŰ KISVITORLÁSA, MELLYEL A BALATONI JACHT CLUB BALATONSZEMESI VERSENYÉN I. DIJAT NYERT. — Bachó Zoltán felvétele.

A MI URUNK.

Regény. (Folytatás.)

Írta GRAZIA DELEDDA.

— Megpróbált ön minden eszközt? — kérdezte Aldo Bruno.

A vállalkozó most rámeredt, mintha meg lenne sértve ettől a puszta föltevéstől is, hogy egy olyan ember, mint a minő ő, nem fog megpróbálkozni minden eszközzel, csakhogy elérje a célját.

— Az a vén asszony tisztára bolond. De egyébként mind bolondok ezek a tehetősebb parasztasszonyok, a kik eldugják a pénzüket és inkább hagyják, hogy ellopják azt, semmint-hogy belebocsájtkozzanak valami vállalkozásba.

— De az unokája nyomára jön mindennek! — mondta Aldo Bruno nevetve. — Az imént látam a legényt és úgy gondolom, nagy szükségben lehet mostanában.

— Mi? Te láttad?
Aldo Bruno most beszélni kezdett utitársáról, a nélkül azonban, hogy a nevét megmondta volna és elbeszélte, hogy mint kísértte el őt Antonio Morozhoz és végül közölte Dejanának azt az óhaját is, hogy szeretne munkát kapni a vállalkozónál.

— Jó, jó, — mondta az öreg és fölállt. — Most menjünk előbb enni — és a mikor Aldo Bruno szabadkozni próbált, kedélyesen karonfogta és bevezette az ebédlőszobába.

Zavartan és boldogan ült itt a munkafelügyelő egy asztalhoz gazdájával és Sebastiana, a ki, mint valami tökéletes szobalány szolgált föl, oda-odahajolt az oldalához és úgy kínálta meg az ételekkel, italokkal.

Úgy érezte, hogy álmodik: az ételek jóízűek voltak és a bor tüzés; a gazda evett és nevetett, tréfás szavakkal illette a fiatal szolgálólányt és a mikor Sebastiana kiment, a vállalkozásairól meg terveiről beszélt, mintha nem is valami szegény szénégető ülne vele az asztalánál, hanem egy magafajta szerencsés vállalkozó.

Mariélina sohasem jött be az ebédlőszobába és a mikor Sebastiana leszedte az asztalt, az öreg megint a Moroné erdőcskéjéről kezdett beszélni és Antonio Moro nagyanyjáról.

— Csak tegnapelőtt voltam utoljára nála. Ott ült a füstölő tűzhely mellett, összekuporodva a hamu előtt, mint valami összeaszott, pörnyével behintett vén siratóasszony. Körülötte sivalkódtak, lármáztak az unokái, szépek de tudatlanok, mint a barbárok gyerekei. Valamennyien rámmereedtek, a nagyanya és az unokái, mint az ellenségre, a ki eljött, hogy fegyverszünetet kössön. A mikor azt mondtam az öreg asszonynak, hogy: az erdőcske keveset hoz neked, azért az összegért pedig, a melyet

én érte adok, akár egy új, szép házat is építhetsz magadnak és belőle még jobban meg is művelheted a földedet, — a nagyanyó rámnézett mereven, gúnyosan és így szólt, ünnepies hangon az egyik unokájához: — Istennek hála, magunknak is van elég pénzünk!

— Talán az unokája — szólott közbe Aldo Bruno.

De a gazda nem felelt, hanem helyett szivarral kínálta meg munkafelügyelőjét, a ki elfogadta ugyan a szivart, de nem mert rágyújtani. Néhány pillanatig hallgattak, ezalatt a gazda rágyujtott. A szoba megtelt lassanként illatos füsttel. Végre a vállalkozó megszólalt:

— Azzal nem akarok semmit sem elkezdni. Itt nincs más megoldás, hogy észre tértünk ezeket az embereket, csak az a egy: fölgyujtani az erdőcskéjüket! Ó, ó!...

Nevetett, teli tudóval, mintha valami kitűnő tréfát mondott volna; és Aldo Bruno is nevetett, de a maga részéről ezzel még nem tartotta befejezettnek a dolgot.

Azután még sok mindenről beszéltek, üzleti dolgokról, meg sürgős tennivalókról.

Mielőtt elment volna, Aldo Bruno még benézett egy kicsit a konyhába, hogy az asszony-néptől elkészömjön és Sebastiana kezében a lámpával, hogy világítson, lekísérte a lépcsőkön és tréfálkozott vele.

— Hallottad, hogy mint kiabált velem, a te signora Elena-d? De ő a mellett nem én rám haragszik, nem! A nyeret üti, mert nem ütheti a lovat — mondta halkan, a mikor már lent voltak a kapunál.

— Mi? Már nem fér meg a gazdával?

— Ez még az ördöggel sem tudna megfézni. Rosz, harapós és féltékeny, mint a kutya...

— Igaza van, ha terád féltékeny! — mondta a férfi és hosszasan megszorította a lány kezét, majd megpróbálta, hogy át is ölelje Sebastianát. De most a lány kisiklott a karjai közül, elfutott és Aldo Bruno boldogan és nyugtalanul, fölízgatva ment el.

★

Még mindig esett az eső, szinte zuhogott és ő most gyorsan hazasietett és még jóideje elfecsegett az öreg parasztasszonnyal, a kinél szobát szokott bérelni arra a néhány napra, a mikor a faluban van. Mialatt font és kis orsója úgy pergett-forgott, mintha valami eleven jószág volna, most talán már épen ezredszer mondta el azt a rendkívüli esetet, a mi néhány évvel ezelőtt történt meg vele.

— Tudod, hogy van egy fiam, hivatalnok, a ki a kontinensen él. Az igazságot mondom, a szintiszta igazságot, egy betűje sem hazugság. Esztendőkig tartott, a míg a fiam, Luisi végre rá tudott venni, hogy hozzáköltözködjem. A felesége gazdag. És derék, tanult teremtes. Nem mondott róla egyebet: még németül is tud.

Hogy az igazat mondjam: a háza tele volt mindig minden jóval, mint a tojás. A padló olyan volt, mint a tükör és Luisi meg a felesége valóssággal aranyba foglaltak engem: délelőtt kilenc óráig ágyban kellett maradnom és a szobalány, a ki fehér kötenyt hordott, az ágyba hozta nekem a kávé meg a kétszersültet. Mi hiányzott még ott nekem, fiacskám? Mondd meg, ha tudod: mi hiányzott ott nekem? Nem hiányzott semmim sem, mindenem meg volt. A mikor fölkeltem magas cipőt kellett húznom. A fiam nem engedte, hogy fonjak-szójjek, mert a szobalány kinevetett volna. Nem volt gondom semmire, lelkem, nem dolgoztam én ott semmit. Folyton-folyvást csak kávé ittam: harminc csészével is naponta. Aztán elhivaták az orvost, a ki szép, magas ember, pápaszeme is van és Cantoni doktornak hívják. Az azt mondta: «Vigyék vissza sürgősen Szardíniába ezt a nénikét, mert máskülönben meghal a honvágytól, vagy elrepül innen, mint a madár.» Igazán ezt mondta. Okos ember, derék ember. Küldtem is neki nagy csomag narancs-szirupot; megköszönte levélben és azt írta, hogy ő szereti az ürmöst is. Azt is küldtem neki; minden csöppje váljék egészségére. És a mint mondom, fiacskám, visszajöttem ide. Akarod, hogy megmondjam az igazat? Ha meztláb is kellene járnom, mint a szegényeknek, a pénz, a vagyon, a nagy tisztelt, nem ér ez mind semmit, ha az ember nem dolgozhat, nem mozoghat szabadon és nem élhet úgy, a hogy akar!

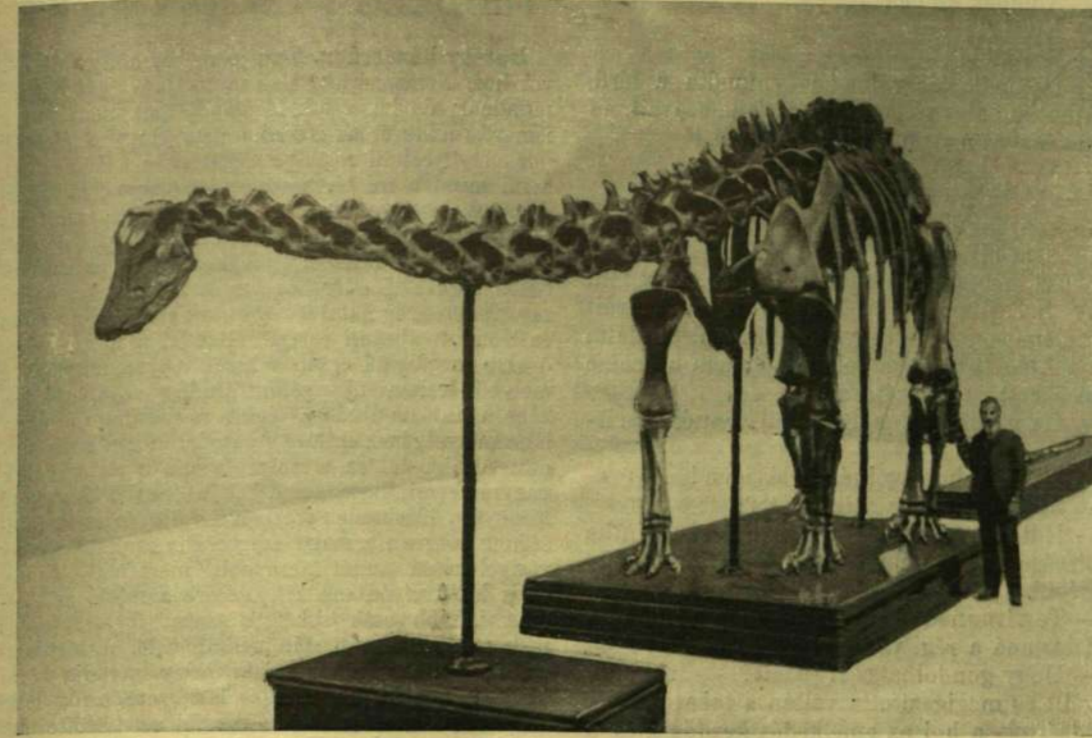
Aldo Bruno igaznak találta mindezt. Szerette ezt az öreg anyókat és minden esztendőben hozott neki egy kis zsák gesztenyét és minduntalan tett neki apróbb-nagyobb szolgálásokat és megvédte kis erdőcskéjét, a mely a hegyen volt, az ácsoktól asztalosoktól, meg a makk-tolvajoktól. Olykor-olykor elmondta neki a terveit is és egyszerű, egyhangú életének történetét. Az öreg asszony ösmerte az ő nagyapját, apját, anyai meg apai nagybátyait, a kik mind szénégetők voltak, még hozzá az első toszkánai szénégetők, a kik ügyes, szemfíles condottiere-k vezetés alatt elvették Szardíniába, szekerezéikkel és lapátjaikkal, mint valami ösmeretlen földrészföldfedezői.

— Abban az időben — mesélte az öreg anyóka — az Orthobene erdei a hegyek csúcsától a hegyek lábáig terjedtek, szinte egészen a városig. A te nagyapád, már megnyírta egy kicsikét a hegy szakállát. A fiam, a Luisi, azt mondja, hogy jobb volna ha meghagynák az erdőt, a jó levegő miatt, de akkor ki kapna pénzt értük?

Mialatt az öreg asszony beszélt, Aldo Bruno szeme előtt egyszerre megjelent apai nagyapja, erős, szikár alakjával. Az omladozó házikó küszöbén ült a vén munkás, a Casentino fának hűvös árnyékában, nagy, sápadt arcát leesgészítve a mellére és olyan volt, mintha örökös utazásainak és vándorlásainak fáradságát pihenné most ki. De apró kék szeme még most is elevenen tekintett maga elé, a látóhatár irányában, mutatván az utat fiainak és unokáinak az erdős sziget felé. Történeteket mesélt, a melyek akkor hihetetleneknek tetszettek előtte. Odaát az emberek még félig-meddig vadak, a kik nem értenek ahhoz, hogy mint kell megművelni a földet és nem is ösmerik a föld értékét. Elég, hogy valaki a kontinensről csak épen letelepedjék odaát és máris meggazdagodhat; csak föl kell ásnia a földet és a terméketlennek pusztának látszó földben kincseket fog találni.

De ő, a ki szeretett jönni-menni, kószálni, sohasem gondolt arra, hogy letelepedjen odaát, és sok mesét hozott onnan magával, de kevés pénzt. A fiai is csak jöttek-mentek; egyedül ő, Bruno, hallgatta a nagyapja meséit félelemmel és ugyanakkor vágyakkal eltelten. Attól kezdve szerette, vagy még inkább áhította a pénzt, mint valami szent dolgot. Ha megkérdezték volna tőle, hogy mihez akar majd fogni, nem tudott volna felelni, mert a gazdagság, a vagyon olyan eszménykép volt az ő számára, mint a gyermeki fantáziában a tündérek kincsei.

Egyszer azután ő csak elutazott, de esztendők és esztendők múltak el a nélkül, hogy valaha kincset talált volna. Erdőről-erdőre járt, a téli égbolt nyirkos hidege alatt és visszatért az Apenninebe, onnan megint a szigetre és mindig magában hordta ezt a nyugtalan vágyat, a mely már-már baskomor, meddő rögeszmévé

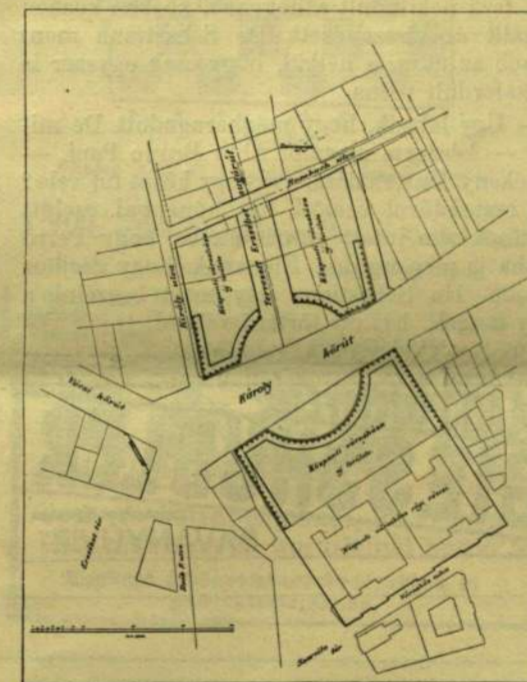
A GIGANTOSAURUS AFRICANUS REKONSTRUÁLT CSONTVÁZA ÉS EGYIK LÁBSZÁRCSONTJA A SOUTH-KENSINGTONI MÚZEUMBAN.

érelődött benne. Munkában telt élete fájdalom és örömek nélkül folyt le, mint annyi más, millió és millió munkásé. De sohasem tudott megszabadulni a rögeszméjétől, a mely ott égett benne csöndesen és szomorúan, mint valami halotti örökméces.

És most, egyszerre csak föllobogott ez a kis pislákoló lángocska, erőt adott neki egy lehellet, a mely lelket öntött belé. Először is az a levélke volt ez, a melyben a vállalkozó föl ajánlotta neki a bizalmi állást; azután meg az előnyös házasság reményege.

A mikor lefeküdt szobácskájában, a melyet egész sor arany és ezüstcsillámos képecske díszített (valamennyit egy vándorló kolossori barát ajánlékozta az anyóknak), bár halálisan fáradt volt, mégsem tudott elaludni. A mik most vele történtek, az mind, mind olyan új dolog volt az ő számára! Lelke mélyén valami lelkiösmeretbeli furdalás-féltés is érzett, vagy még inkább valami szegény féltés, hogy kihalna Dejana feleség bizalmasodását. De ez a «szerencsétlen flótás» inkább bolondnak, mint gonosznak tetszett előtte, a mint Mariélina iránt többé-kevésbé jóakarató érzelmeket táplál. A lány a maga részéről gyűlölte Dejanát. Ezt a két lelket megakadályozni abban, hogy közelebb jöjjenek egymáshoz, nem pedig, hogy még elősegíteni egyesülésüket: ez talán egyetlen izgalmas cselekedet és embertársi kötelesség.

Végeredményében: nem tudott elaludni. Nyugtalanlás, félelem, reménység kergette egymást lelkében.

A VÁROSHÁZA ÉS KÖRNYÉKE.

Hajnali szürkületkor már fölkészült az indulásra, kezében batyujával és az összehajtott gyapjútakarót vállára vette.

Zia Chillina, az öreg háziasszony, még egy csésze kávé is hozott neki, bár az volt a véleménye, hogy erős férfiaknak inkább bor, vagy pálinka való ilyenkor. Aztán kikísérte Aldo Brunot a kapuig és figyelmébe ajánlotta, hogy a mikor elmegy a hegyi kápolnácska előtt, hát mondjon érte is egy Ave-Máriát.

Az idő megváltozott. Kiderült. Csak az Oliena fölött tetjengtek még felhők, azok is aláereszkedtek, mintha a fölkelő nap fényétől rózsásra festett fehér hegyek szakadékaiban akartak volna elrejtőzni.

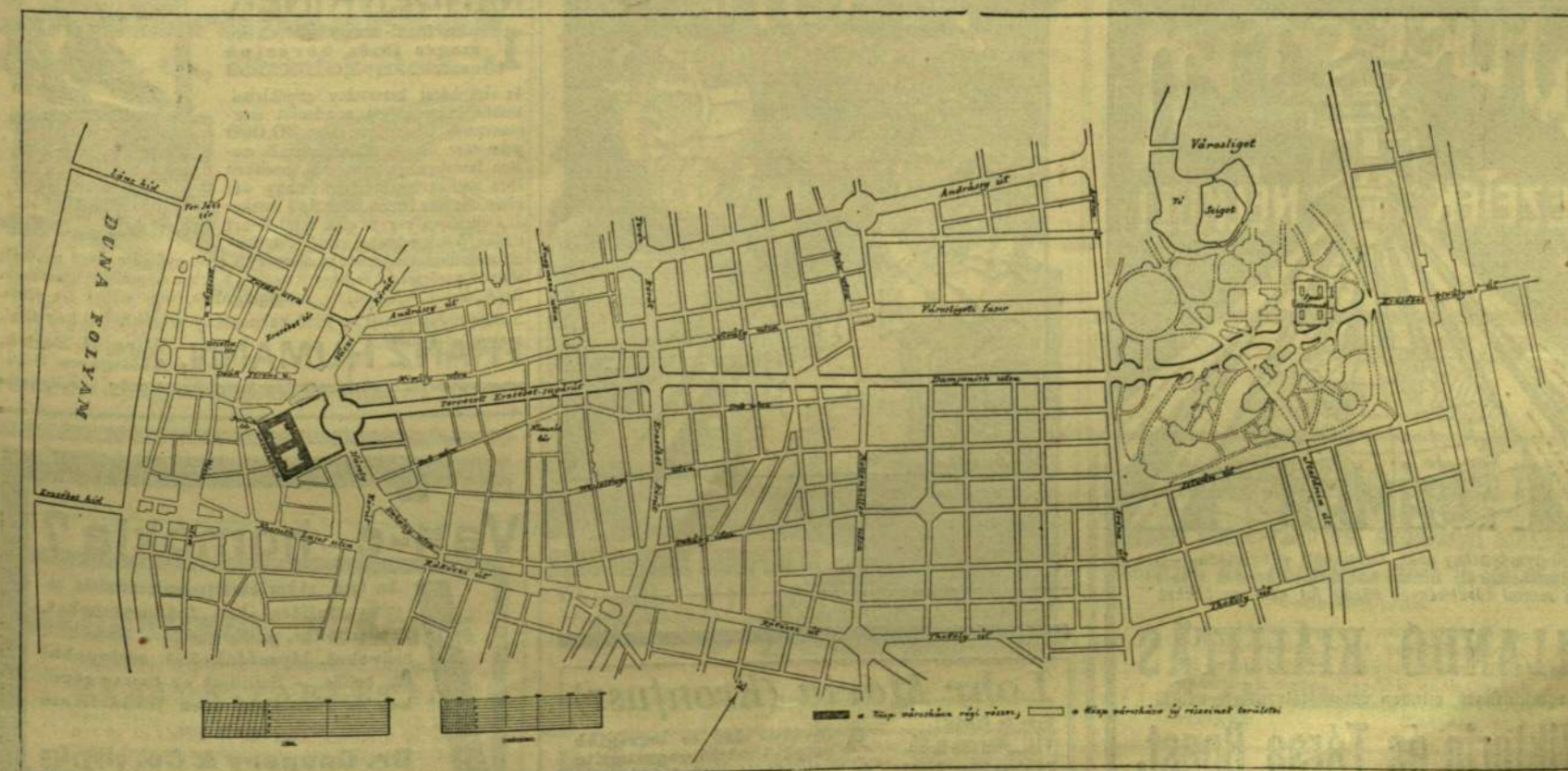
A kis utca nagy csöndességében úgy kopogtak Aldo Bruno nehéz csizmái, mint a lovak patkói. A mikor Antonio Moro bodza-bokros, szegényes házikója előtt elhaladt, észrevette Morot, a ki épen egy lovat itatott. Megállt és köszönt.

— Adj' Isten, jó napot! Hogy van a Dejana? Antonio Moro, a ki füttyült a lónak, hogy így ösztökélje az ivásra, reá emelte a tekintetét és estifondárosan mondta:

— Az alszik. Látod, egy kis ficzomodás is hogy lerontja az embert?

Aldo Bruno meggázította vállán a takarót és így szólt, közömbösséget mutatva:

— Lehet vele beszélni?

AZ ERZSÉBET SUGÁRUT ÉS KÖZPONTI VÁROSHÁZÁNAK ELHELYEZÉSE. — Gróf Andrássy G^{sz} közmunkatanácsai tag terve.

— Mondtam már, hogy alszik.
 — Hát akkor... mond meg neki te: beajánlottam Perrohoz. Rövidesen választ kap.
 — Kinek ajánlottad be? Perronak, vagy a szolgálójának?
 Aldo Bruno ekkor már hátat fordított neki és elindult, a nélkül, hogy erre a kérdésre bármit is válaszolt volna.
 Az orosz országoton egyszerre a szeme elé került Sebastiana, fején az agyagból való vizes korsóval, szoknyáját karcsú és előkelő alakján riszálgatva. Lassan haladt a kút felé és úgy látszott, mintha várna valakit, vagy talán csak azért áll meg közbe-közbe, hogy elnézesse az úde, harmatos nagy völgyet, a mely illatos volt, mint valami épen csak most kipattant kelyhű őrési virág.
 — Korán keltél föl máma — mondta a férfi, a mint utolérte. — Följöhetsz velem?
 — Milyen buta vagy! — felelte a lány mosolygva és szeme úgy fölillant, mintha a reggel minden fényessége benne ragyogna.
 — Mondd csak Sebastiana, mi történt veled ez alatt az idő alatt?
 — Megnőttem.
 — Azt látom! De aztán, aztán? Ki a babád?
 — Kinek kellenek én? Hiszen én szegény vagyok.
 — De szép vagy.
 — A hóhér kössön föl, mit hazudsz itt nekem? Csunya vagyok és szegény, tudom én azt jól. Ó, ha gazdag volnék!
 — Mit csinálnál?
 — Ó, egész bizonyos, hogy nem kelnék föl hajnalban és nem mennék meztláb a kúthoz! Délig is az ágyban lustálkodnék és az ágyban innám ki a csokoládémat és ott enném meg a rántottát.
 — És aztán?
 — Aztán fölkelnék, az ablakhoz ülnek és délután a templomba mennék, szépen kiöltözködve, ragyogó cipőben és szagos keszkenővel. Vagy meglátogatnám az irigykedő barát-nőimet.
 — És mond — szolt most a férfi gúnyosan, gonoszul nézve a lányra — mit csinálnál éjszakánként?

— Aludnék szépen!
 — Kivel?
 — Egyedül!
 — Oktondi élet volna! — mondta a férfi, mintha komolyan venné Sebastiana szavait. — Elena biztosan nem így gondolkozik!
 — Az szolgáló! — felelte a lány megvetéssel. — Csunya és fősvény!
 — Fősvény is? Akkor hát sok pénze lehet.
 — Nem olvastam meg, mennyije van.
 A férfi nem kérdőszóködött tovább, mert félt, hogy Sebastiana visszamondhatja a szavait Marielénának. De a lány, mintha csak eltalálta volna Aldo Bruno gondolatait, erősen a szeme közé nézett és megkérdezte:
 — Ha gazdag volna, feleségül vennéd Marielénát?
 — Ha szerelmes volnék belé, igen!
 — Azok után is, a miket tetti?
 — Hát mit tett? Úgy élt valakivel, mintha a felesége lenne: hiszen Perro nem vehette el feleségül.
 — Te elvonnád akkor is, ha még azután is főtt tartaná a régi viszonyt Perroval?
 — Hogy gondolhatsz ilyesmire? — mondta, megállt és megigazította vállán a takarót.
 Odaérték, a hol az emelkedés kezdődik és a hol Aldo Brunonak neki kellett vágnia a hegynek. A lány lehagoltnak látszott. De miért? A férfi válaszáért, vagy mert abba kellett hagyni a beszélgetést.
 — Isten áldjon, Sebastiana. Csak tréfáltunk, ne mond el másnak, hogy miket beszélünk.
 — Hát olyan butának tartsz engem.
 A férfi nekiindult a hegynek, közben-közben megállt és visszanezett. De Sebastiana ment tovább az úton, a nélkül, hogy csak egyszer is visszafordult volna.
 — Úgy látszik, hogy megharagudott. De miért? — kérdezte magától Aldo Bruno Papi. — Féltekeny Marielénára, vagy egy követ fuj vele? Egy esztendővel ezelőtt, hat hónappal ezelőtt senkinek sem jutott volna eszébe, hogy Perro valaha is megengedné Elenának, hogy férjhez menjen. Ha Sebastiana úgy mert beszélni, a hogy beszélt, hát ott történt valami.
 (Folytatása következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Horthy házassága. Ez a jó vaskos könyv új nevet hoz. Nem tudjuk: első munkája-e Szabó Zsigmondnak, de ha voltak is elődjei, ezek nem tették ismertté a nevet az irodalomban. Hogy a Horthy házassága című regénye megszerzi-e számára azt, a mi minden író természetes becsüvére: ebben se vagyunk bizonyosok. A mit elmond, két szerelmes szív harcának története. Ez a harc végül diadalmassá lesz, de minden győzelem verba és szenvedésbe kerül: Horthy Sándor és szerelme, a Sáray Tamás szép fiatal özvegye sok szétfolyzott álmot és leomlott ábránd romjain állanak, a mikor végre örökre megfogják egymás kezét. Olyan anyaga, a melyből valami új izgalom árada az olvasó lelkébe, a fantázia új magasságba vagy valami új megvilágítás mélységéig szelére vezetne, nincsen a regénynek. A régi dal ez, a melyet azonban az emberek nagyrésze mindig szívesen hallgat. Szabó Zsigmond bizonyára érdekesnek érezte a meséjét és az őszinteségnek megvan a maga szuggesztív ereje. A regény végigolvasása annál könnyebb, mert az előadás, ha a belső vívdások kifejezésére a találó szó helyett inkább csak sok is a szava, folyamatos és nem minden eleven szín nélkül való. A történetnek is van anyagi fordulata, hogy le tudja kötni az olvasót, a ki, ha nem is lett szenczációs lelki élménnyel gazdagabb, de rosszul se töltötte azt az időt, a melyben Horthy házasságának történetével megismerkedett.
 A „Jó Pajtás”, Sebők Zsigmond és Benedek Elek képes gyermeklapja legújabb, szeptember 7-iki számába Benedek Elek, Rudnyánszky Gyula és Lampérth Géza irtak verset, Sebők Zsigmond és Rákosi Viktor regényt, Sztróky Kálmán tanulságos cikket a holdvilágról, Witt Emilné szinpad jelenetét, Elek nagyapó mesét, Józsa Antal elbeszélést, Zsiga bácsi mókát. A rejtvények és szerkesztői üzenetek egészítik ki a szám gazdag tartalmát.
 A „Jó Pajtás”-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyedévre 2 korona 50 fillér, félévre 5 korona, egész évre 10 korona, egyes szám ára 20 fillér. Mutatványszámot kívánatra küld a kiadóhivatal (IV. ker. Egyetem-utca 4.)
 Új könyvek.
 Horthy házassága. Regény. Irta Szabó Zsigmond. Athenaeum nyomása.

HALÁLOZÁSOK.

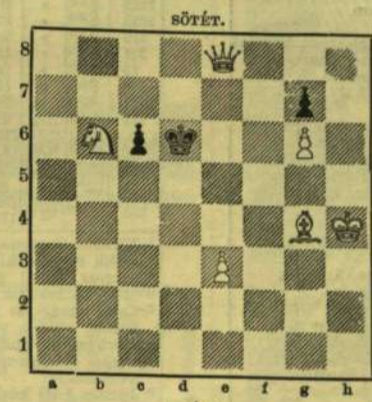
Elhunytak a közelebbi napokban: FIKKER LIPÓT 48-as honvédfőhadnagy, 84 éves korában Békéscsábán. — Várbogyai és nagymádi BOGYAY KÁRMÁN 48-as honvédfőhadnagy, 82 éves korában Símege. — WEISZ FERENCZ, az északi lóvasúttársaság igazgatója, az Unió gőzmalom és az Eszékhi Takarékpénztár igazgató-tanácsának tagja, 75 éves korában Franzensbadban. — Kismányi HONVATÁS László földbirtokos, 73 éves korában Bónyón. — SASSY FUGYVÉS nyug. honvédeztudós, 73 éves korában Budapest. — Id. DROBNI ANTAL, 69 éves korában Győrött. — Csikjenőfalvi GYENGE JÁNOS földbirtokos, 65 éves korában Irbhözön. — Id. RÓSAI Károly nyug. tanító, 65 éves korában Székesfehérvárott. — ESEDYI ISTVÁN, 63 éves korában Szegeden. — Medgyesi SOMOGYI ZSIGMOND pénzügyi tanácsos, 54 éves korában Budapest. — Kovács GUSZTÁV főföldmérnök, 51 éves korában Miskolcon. — NÓGRÁDI NEGRÁDY KÁLMÁN budapesti kir. erdőfelügyelő, 49 éves korában Dömösön. — KEMÉNY IZIDOR, hírlapkiadóhivatali főtisztviselő, 45 éves korában Budapest. — POBROLAB GYULA battányi ágostai evangélikus lelkész, 42 éves korában Battánydon. — MOLNÁR REZSŐ köz- és váltó ügyvéd, 72 éves korában Somorján.
 Kovács FERENCZÉ, Molnár RÓZA, 80 éves korában Kézdivásárhelyen. — ÖZV. SÁRKÓZY Dánielné szül. Veidinger Etelka, 76 éves korában Mezőkövesdön. — TOLNAY LAJOSNÉ szül. Krajcsovic Kornélia, 73 éves korában Budapest. — HELBLING MATHILD, 60 éves korában Szegeden. — LENGYEL MHALYGNÉ szül. rakarubi Ratkovszky Terézia, 57 éves korában Kerételekiben. — ÖZV. BOGDÁN FLÓRIÁNNÉ, szül. csanádi Török Mariska, 49 éves korában Budapest.

EGYVELEG.

* Matrácz, a mely egyúttal tutaj. Érdekes találmánnyal állt elő Mr. Scoiff, egy nyugalomba vonult angol tengerész: egy matráczot konstruált, a mely mint fekvőhely a rendes kényelmet nyújtja, egyúttal azonban mentő-tutaj gyanánt is szolgál, ha például a hajó süllyed és az utasnak el kell azt hagyni. A matrácz vízhatlan anyagból készült, a rendes behuzattal és légmentes léssel, a melyet még egy másik áthuzat is védelmez. A matrácz oldalához még egy pár könnyű evész is van erősítve, ezeket a vízbe került utas, ha akarja, használhatja. A tutajja változott matrácz semmi körülmények közt fel nem fordul, az utas teljes biztonságban van rajta. A próbák szerint a matrácz hetéket úszhat, a nélkül, hogy vizet szívna magába. Minthogy minden hajóutasnak a keze ügyében lesz, a tutaj-matrácz valószínűleg ki fogja szorítani a nehézkes kezelésű és kényelmetlen mentőövet.
 * A sok alvásra legtöbb ember azt hiszi, hogy ártalmas, vagy legalább nem egészséges. Újabb vizsgálódásokból kiderült, hogy ez a hit tévedés, mert a sokáig alvók átlag egészségesebbek, mint a kik elsősorban valamit úgy a lefekvés, mint a felkelés idejéből.
 * Legtáplálabb étel, mintán legtöbb fehérje van benne: a sovány sajt, a mely 40/3 fehérjét tartalmaz. Utána a túró, zsíros sajt, borsó és a pulypacsentye következnek, a melyekben majdnem egyformán 25 százalék a fehérje.
 A Lovas-féle zeneconservatóriumban (Nagymező-utca 8.) a beiratások megkezdődtek. Felhívjuk a szíves olvasó figyelmét az intézet mai hirdetésére.

SAKKJÁTÉK.

2865. számú feladvány Dr. Gottschall H.-tól, Görlicz.

Világos indul és a harmadik lépésre mattot ad.

A 2861. számú feladvány megfejtése Kubbel A.-tól.

Világos.	Sötét.	Világos. a.	Sötét.
1. Vc8-c6	... Kf4-e5 (b,c)	2. ...	... Ke5-d4
2. Bg5-f5	... Ke5-f5 (a)	3. Hc3-e2	stb.
3. Vc6-e4	stb.		

b.	Fd4-b3	c.	Fd8-g5
1. ...	Vc6-e4	1. ...	Vc6-e7
2. ...	Hc3-e2	2. ...	Hc3-e2
3. ...	stb.	3. ...	stb.

Helyesen fejtették meg: Merényi Lajos. — Geist József és Stark Vilmos. — A Budapesti Sakk-kör. — A Budapesti III. ker. Sakk-kör. — Ludányi Antal. — Wyszogrod Pál. — Beer Mór. — Gotlib István (Budapest). — Németh Péter (Csenger). — Kintig Róbert (Fakert). — Müller Nándor (Szombathely). — Hoffmann Antal (Lipótvár). — Szabó János (Bakony-Szentlászló). — A Győri Sakk-kör. — Székely Jenő. — Mészay József (Győr). — A Zborói Társaság. — A Kaloceai Katoikós Kör. — Veerós Miklós (Zirc). — Ifj. Hubay Bertalan (Budaörfi). — A Dunajövedelmi Egyesüléségi kör (Dunaörfi). — Baross Mihály (Biharóvár). — Csolnoki István (Hajdúhadház). — A Lelecsi Gáspárdi Kaszinó (Lelecs). — Lustyik János és Szivák János (Alberti-Isza). — Csengeri Kaszinó (Csenger). — Király Mihály (Zenta). — Kun Rózsa (Temesváros). — Budai Sakkhoz Társaság (Budapest). — Patkó Imre (Tálpas).

Szerkesztői üzenetek.

Imám. Remény vitorlám. Stambuch-szertimentalizmus, melynek nincsen magva. Borsal. Az vesse az ilyen versre az első követ, a ki diákkorában nem írt hasonlót. Akkorok egy fehér szoborl. Kopott és lehagolt hurokon szólnak ezek az akkordok. Az ifjú Sophokles. Van abban valami klaszféria: ily keves erővel nyúlai Sophokles nagyságához. Uranoskopia. Üres olmeskedés, a mely mögött nincsen semmi gondolat.

KÉPTALÁNY.

A 'Vasárnapi Ujság' 32-ik számában megjelent képtalány megfejtése: A dícsőség útja romokon át vezet.

Felölös szerkesztő: Hoitsy Pál. Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Várnagy-u. 11. Kiadó-hivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Schweizer's Selymet házhoz!
 Kérjenek mintá a mi újdonságainkból fekete, fehér, vagy színesben: crepon, laposmés, kínés, ottoman, massalin stb. méreteink 120-cm széles, méreteje K. 120-tól kezdve, bármely ruhának és blúzoknak, plusz kabátoknak és köpenyeknek, valamint blúzok varratlan és ruhák valódi svájci himzéssel batist, gyapjú, és nyímban.
 Mi csakis keskenyedik az oldó selyemzetet árulunk, közvetlenül magánvevőknek, postakíség, és vámmentesen a házhoz. (Dupla levélbélyeg.)
 Schweizer és Társa, Luzern U 24 (Stráicz)

MATTONI FÉLE GISSHUBLER
 természetes érvényes SAVANYÚVIZ.

Steckenpferd lillomtejszappan
 BERGMANN & CO. gyártmánya TETSCHEN a. E. elérhetetlen hatású szappolok előállítására és nekilözhetetlen szer aroz- és bőrápolásra, mit számtalan elismeréssel bizonyítottunk. Gyógytárakban, drogériákban, illatszerek és fodrász üzletekben 80 fillérért kapható. Szintegy pártalan hatású női kézápolásra a Bergmann „Manera” lillomkrémje, mely tubusokban 7 fillérért mindenütt kapható.

Kufeké
 Gyermekeknek és felnőtteknek.

SALVATOR kiváló bőr- és lithiumos gyógyforrás
 vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, csukorbetegségnél, vörhenynél, emésztési és lélegzőszervi szervek hurutjainál kitűnő hatású. — Természetes vasmentes savanyúvíz.
 Kapható ásványvízkereskedésekben és gyógyszertárakban. SCHULTES ÁGOST Szinye-Lipőci Salvatorforrás-vállalat, Budapest, V., Rudolf-rakpart 8.

Wiktorin VEZÉTEK NÉLKÜLI LÁMPA
 100 gyertyafény erős, óránkénti világításra 3-5 fillérbe kerül, nincs kancsza, bárhová vihető és semmi körülmények között fel nem robbanhat.
ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁS megtekinthető, minden vételkötözöttség nélkül
Wiktorin és Társa Bpest, VIII. kerület, Baross-utca 1. szám.
 Árjegyzék ingyen és bérmentve.

PALMA
 1 pár férfi- vagy női chvr. magas fűzős bőrczipő csak K 5-50
 Az első bécsi keresztény cipőgyártó árúház, hogy cégét mindenütt megismertesse elhatározta, hogy 30,000 pár chvr. magas fűzős bőrczipőt minden fazonban, jó bőrtípussal, mellékelve színt 1 pár férfi vagy női chvr. magas fűzős bőrczipő munkadíj ellenében vagyis csak 5.50 K-ért eladni. A t. rendelők a cipővel föltele-nül meg lesznek elégedve és megvagyok arról győződve, hogy mindenki állandó vevő marad és hogy ismerősei körében cégemet ajánlani fogja. Rendelésnél elegendő a szám megadása, vagy méret em-ekben. Szállítás utánvétel az Első keresztény cipőgyártó ház által.
FRANZ HUMANN, Wien, II. Bezirk, Aloisgasse 3/27.
 Törvényszékelleg bejegyzett cég.

MINDENKINEK 1 pár férfi- vagy női chvr. magas fűzős bőrczipő csak K 5-50
 Az első bécsi keresztény cipőgyártó árúház, hogy cégét mindenütt megismertesse elhatározta, hogy 30,000 pár chvr. magas fűzős bőrczipőt minden fazonban, jó bőrtípussal, mellékelve színt 1 pár férfi vagy női chvr. magas fűzős bőrczipő munkadíj ellenében vagyis csak 5.50 K-ért eladni. A t. rendelők a cipővel föltele-nül meg lesznek elégedve és megvagyok arról győződve, hogy mindenki állandó vevő marad és hogy ismerősei körében cégemet ajánlani fogja. Rendelésnél elegendő a szám megadása, vagy méret em-ekben. Szállítás utánvétel az Első keresztény cipőgyártó ház által.
FRANZ HUMANN, Wien, II. Bezirk, Aloisgasse 3/27.
 Törvényszékelleg bejegyzett cég.

Kocsiárucsarnok Budapest, IX., Köztelek-utca 4.
 A monarchia legnagyobb kocsiraktára. Árjegyzék ingyen.

AZ ÚJ Berson minden sarkot út
 BERSONMŰVEK BUDAPEST VII.

Magyar struotollipar.
Guttmann Antal Struotoll-kócsag
 raktára IV., Bécsi-utca 1. (földemest):
 Dus választék! Telefon 91-13.

Van-e homokja?
 ha igen, akkor keverje czementtel és kösziten falitáglákat, fedőeserpeket, úrtömböket, padló- és járdalapokat, oszlopokat, lépcsőfokokat, oszlopokat stb. beöle. — Szállítjuk az összes gépeket és formákat ezen jóvedelmessé iparághoz.
Dr. Gaspary & Co. géppárra Markranstädt, Leipzig mellett.
 Kérjük gyárunkat meglátogatni. 228. számú árjegyzék ingyen.

Aranytrem, Wien 1912.
IDEGYONGE FÉRFIAK egyvongált erejüknélk visszatérését elősegítik az **EVATON-TABLETTÁK** által. Kérje az orvosi véleménygyűjteményt. Minta K 4.20, 1/2 karton K 10., egész karton K 18. utánvétel vagy az összeg előzetes beküldése ellenében:
St. Markus-Apotheke, Wien, Hauptstrasse 130
 Főlelőnök: Hunala-gyógyszertár Budapest, VII. ker., Erzsébet-körút 56. sz. — Dr. Fleisch EMI gyógyszertár, Győr. — Kapható minden gyógyszertárban.

Női FELSŐ KERESKEDELMI ISKOLA POZSONYBAN.
 Érettségi vizsgálat. Állásbiztosított. Interdun. Érettség utánra küld az igazgató.

LOVAS-féle ZENE conservatórium akadémiai előkészítő Budapest, VI., Nagymező-utca 8. (fételemet). Ernstmuseum-palota.
 Beiratások egész nap esti 9-ig. Felvételnek esti tanfolyam is. 42 ismeri nevű művész tanár. Felvételnek egész kezdők és haladók a teljes kiképzésig. Nyilvános vizsgák. Telefon 501
 Nappali- és esti tanfolyamok
 Közepiskolai énektanításra előkészítő tanfolyam 4. évi tanfolyam 200 zeneszerző és zenevezető tanfolyamára. Felvétel díjtalan

A Magyar Királyi Államvasutak nyári menetrendje.

Table with columns: Délelőtt, Délután, A vonatok indulása Budapest keleti p.-u.-ról. Ervényes 1913 május hó 1-től. Includes train numbers, destinations, and departure times.

A vonatok érkezése Budapest keleti p.-u.-ra. Ervényes 1913 május hó 1-től.

Table with columns: Délelőtt, Délután, A vonatok érkezése Budapest keleti p.-u.-ra. Ervényes 1913 május hó 1-től. Includes train numbers, origins, and arrival times.

A vonatok indulása Budapest-Józsefvárosról. Délelőtt, Délután.

Table with columns: Délelőtt, Délután, A vonatok indulása Budapest-Józsefvárosról. Délelőtt, Délután. Includes train numbers, destinations, and departure times.

A vonatok érkezése Budapest-Józsefvárosra. Délelőtt, Délután.

Table with columns: Délelőtt, Délután, A vonatok érkezése Budapest-Józsefvárosra. Délelőtt, Délután. Includes train numbers, origins, and arrival times.

A vonatok indulása Buda-Császárfürdőre.

Table with columns: Délelőtt, Délután, A vonatok indulása Buda-Császárfürdőre. Includes train numbers, destinations, and departure times.

A vonatok érkezése Buda-Császárfürdőbe.

Table with columns: Délelőtt, Délután, A vonatok érkezése Buda-Császárfürdőbe. Includes train numbers, origins, and arrival times.

BÁLINT ANDOR EGÉSZSÉGÜGYI BERENDEZÉSEK VÁLLALATA BUDAPEST. IV. VÁCZI-UTCA 46. TELEFON JÓZSEF 13-80. AJANLATÉTEL DIJTALAN.

TECHNIKUM MITTWEIDA. Igazgató: A. HOLZ, tanár. (Szécsényi közl.) Magasabb technikai tanintézet elektro- és gépész-mérnökök, technikusok és művezetők kiképzésére.

K. NUTH KÁROLY mérnök és gyáros. Gyár és iroda: Budapest, VII. ker., Garay-utca 10. Képzési viz-, lég- és gőzfűtések, légszusz és vízvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízmozgató eszközök stb.

Modern művészi lakberendezések u. m. háló-, ebédlő-, uri szalon berendezések a leggyorsabb kivitelű a legfinomabbig. Patyi Testvérek butorúházában, Budapest, VIII. ker., Rákóczi-út 7. sz.

Intézeti fehérneműket (szőnyeg és futk részére) előírás szerinti kivitelben, "rendelés szerint" elkészítve szállít a Magyar Kereskedelmi Vállalat, Miskolc 88. Külön szétválasztott osztály: szepességi vászon, asztaneműk, ágylól és ágyneműk részére. Paplan- és matracgyártás.

MARYARON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE. Flapittott 1847. Rausweller János Szegeden. ÓRAK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással RÉSZLETFIZETÉSRE. Képes árjegyzék bérmentve, kivitelt pontosan elkészítettek.

Mit kiabál? Automatikus tömeg-fogó. hiszen mindenki tudja már, hogy a MÁGNÁS CIPŐKRÉM. Minősége kitűnő puhit, tisztít, fényesít. Gyártja: HERCZEG és GEIGER csász. és kir. udvari szállító Budapest. KAPHATÓ MINDENÜTT.

"SZÉCHENYI" FIUNEVÉLŐ ÉS TANINTÉZET (INTERNÁTUS) BENTLAKÓ ÉS BEJÁRÓ TANULÓK SZÁMÁRA. - MAGANTANULÓKNAK ELŐKÉSZÍTÉS. - BUDAPEST, V. SZEMELYŰK-Ú. 7. I. EMELET - TELEFON 152-64.

Rozsnyay SERAIL pipere-különlegességei. kipróbált, közkedvelt és igen elterjedt szerkezet - Serail-arcoskőves kiváló hatású szőpő ellen, az arcot fehériti és bárszönyökhévé teszi. Kis tégely 70 fillér, nagy tégely 1 korona 40 fillér. - Serail-öröme nappali használatra 1 korona. Serail-hajszesz hajhullás és kopaképződés ellen. Kiváló hatású. Hajnövést elősegíti. 1 üveg 1 korona 50 fillér. - Serail-pudor. Kifinomott pipere-pudor, rózsás és citromos. 1 doboz 1 K. Serail-szappan 1 árb 60 fillér. - Valódi opaszpan 1 árb 80 fillér. - Serail-szárjász 1 üveg K 1.50. Kapható Török József gyógyszerárban Budapestben és Rozsnyay Mátyas gyógyszerárban, Arad Szabadság-tér 8.

HIRSCH és FRANK Budapest-Salgótarjáni Gépgyár és Vasúti Részvénytársulat BUDAPEST, VI. KER., ARÉNA-ÚT 127. SZ. Külön osztály téglagyári gépek. GYÁRT: fallátéja és oserópaajtókat, téglagyártó és agyagmozgató gépeket legújabb és legjobban bevált szerkezetekben. Elvállalja anyagviszályokat kivitelt és teljes téglagyári telepek létesítését. Tervek és költségvetések díjtalanul. ELSŐRANGU REFERENZIAK.

